

Martine Halvorsen Bergan

Fra to til tre

Individualitet og fellesskap i parforhold gjennom overgangen til foreldreskap

Masteroppgave i Lektorutdanning i samfunnsfag
Veileder: Berit Brandth
Trondheim, juni 2016

“King Size Bed” (Instagram.com/ab.bel 2015)

Når to blir tre

Individualitet og fellesskap i parforhold gjennom overgangen til foreldreskap

"King Size Bed" (Instagram.com/ab.bel 2015)

Masteroppgave i sosiologi
Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU
Martine Halvorsen Bergan

Juni 2016

Abstract

The purpose of this Master's thesis is to investigate what happens to the couple relationship during the transition to parenthood, paying particular attention to the togetherness and autonomy of the relationships. The study is a qualitative analysis, based on interviews with four couples, which within the last 4,5 years have experienced the transition to parenthood. The subject is illuminated by means of symbolic interactionism, the concept couple practices and theories of Giddens, Beck and Beck-Gernsheim on how the individualization of society affects the couple relationships. The results of the analysis suggest that the couple relationships before they conceive children have many similarities with Giddens' pure relationship. Informants value both togetherness and autonomy, and take both for granted as part of the couple practice before a child is conceived. Through the transition to parenthood, they get a bigger workload and less time. The child is now put first. A consequence is less time for the parents' individual life projects, while the relationship becomes more committed. Being a good partner early in the relationship can be seen as talking or being intimate with each other, while after birth a good partner implies doing housework and care for the child. The intimacy between the partners has changed. With these changes, the theory of pure relationships proves to be less applicable on the couple relationships after the transition to parenthood.

Forord

Endelig! Jeg er ferdig. Innlevering av masteroppgaven markerer at studietida for nå er over. Det er en fin, men også en litt trist følelse jeg sitter igjen med. I løpet av årene på NTNU har jeg møtt mange gode mennesker, opplevd mye, lært mye og ledd mye.

Når denne oppgaven omsider kan leveres, må jeg aller først takke veilederen min, Berit Brandth. Takk for at du har interessert deg for oppgaven, og takk for kritiske spørsmål og konkrete tilbakemeldinger. Du har lært meg mye.

Takk for gjennomlesing av oppgaven, Tone og Stig. Dere kom begge med nyttige kommentarer, som har hjulpet meg i skriveinnspurten. Det har vært en stor hjelp, og jeg er så glad og takknemlig for dette.

Informantene mine må også takkes. For noen mennesker dere er! Det at dere satte av tid til å intervjues av meg, midt i en travel småbarnsperiode, er utrolig snilt. Takk for tiden deres, for engasjementet i oppgaven, og ikke minst for alt dere har delt med meg. Oppgaven hadde ikke blitt til uten dere.

Også lektorjentene, da! Uten det gode sosiale miljøet, kaffepausene og de litt for lange lunsjpausene hadde ikke studietida blitt den samme. Vi har gått et komprimert studieløp, som til tider har vært tungt. Men vi har holdt hverandre oppe, gitt hverandre råd og ikke minst har vi hatt det utrolig gøy!

Venner utenfor klassen, og selvsagt mamma, pappa og Charlotte, dere er gull! Dere har alltid bidratt med et sunt perspektiv og minnet meg på at det er viktigere ting her i livet enn karakterer.

Kjære Stig. Takk for at du har holdt ut med meg gjennom både bachelorskriving og disse to masterårene. Du presser meg, utfordrer meg, tror på meg og ler av meg, alt i en fin blanding. Og tenk at jeg ikke skremte deg bort med temaet for denne oppgaven!

Kort sagt: Takk til alle, farvel til studentliv og hei til arbeidsliv. Jeg gleder meg.

Trondheim, 4. juni 2016.
Martine Halvorsen Bergan

1. Innledning	1
1.1 Bakgrunn og tema	1
1.2 Parforhold	2
1.3 Samlivsmønstre	2
1.4 Overgangen til foreldreskap	3
1.5 Normer tilknyttet farskap og moderskap	7
1.6 Strategier for å bevare parforholdet	9
1.7 Problemstilling	10
1.8 Disposisjon av oppgaven	11
2. Teoretisk perspektiv	12
2.1 Identitet og mening	12
2.2 Familiepraksiser og parpraksiser	13
2.3 Individualisering og implikasjoner for parforholdet	14
2.3.1 Kjærlighetsforhold i høymoderniteten	14
2.3.2 Alternative oppfatninger og kritikk av Giddens rene forhold	17
3. Metode	19
3.1 Kvalitativ metode	19
3.2 Rekruttering av informanter	19
3.3 Utvalget	20
3.4 Presentasjon av informantene	21
3.5 Intervjuguiden	22
3.6 Gjennomføring av intervjuene	23
3.7 Intervjusituasjonen	24
3.8 Etske hensyn	26
3.9 Kvalitet	27
4. Analyse: Parforholdet før barnet	30
4.1 Å bli et par	30
4.1.1 Å bygge en kjærestereelasjon – tid og rom	30
4.1.2 Nærhet	32
4.2 Avstand	34
4.3 Organisering av økonomien	36
4.4 Husarbeid – den som ser det først må gjøre det	38
4.5 Parforholdet før barn – oppsummering	41
5. Å bli foreldre	43
5.1 Forventninger og virkelighet	43
5.2 Familietid, kjærestetid og egentid	48
5.2.1 ”Vi er et team” – samarbeid og individualitet	48
5.2.2 Barnevakt for parrelasjonens skyld	50
5.3 Økonomi og husarbeid	52
5.3.1 Mot felles økonomi	52
5.3.2 Husarbeidsfordeling i tradisjonell retning, men ikke uten motstand	54
5.4 Identitetsforhandlinger	57
5.5 Den praktiske kjærligheten	59
5.6 Strategier for å ta vare på parforholdet	62
6. Avslutning	65
6.1 Hovedfunn	65
6.2 Forslag til videre forskning	67
Litteratur	68
Vedlegg 1: Intervjuguide	I

Vedlegg 2: Brev om godkjenning fra NSD	VI
Vedlegg 3: Forespørsel om informanter på Facebook	VII

1. Innledning

1.1 Bakgrunn og tema

”Mange par opplever seg som likestilt. Så får de barn”, uttalte forfatter Geir Gulliksen i Klassekampen 28. april 2016 (Smedsrud 2016). Han peker på at nye foreldre raskt møter forventninger fra samfunnet om at moren skal være den primære omsorgspersonen. Han mener at det også kan være omvendt, og at dette er tabubelagt. Dette nedgraderer menns omsorgsevner, samtidig som det legger et enormt press på at kvinner alltid skal vite best, mener han. Det at nybakte foreldre møter ulike kjønns spesifikke forventninger fra samfunnet, legger føringer for hvordan par organiserer hverdagen etter at de har fått barn. Det er også vel belagt i forskning at det å få barn trekker både forsørgelsesmodeller og fordeling av husarbeid i en tradisjonell retning (Coltrane 2000: 1209; Kitterød 2004: 45; Kjeldstad og Lappegård 2008: 54; Skrede og Wiik 2012: 238-239).

Utover å påvirke praktisk arbeidsfordeling, er også det å bli foreldre forbundet med et nytt verdensbilde og en ny identitet; ”Før var jeg mand eller kvinne, bankansatt eller lærer, nu er jeg far eller mor!”, beskriver Halse (2006: 30). Det å bli far og det å bli mor, kan imidlertid innebære helt forskjellige ting, og er noe både Ellingsæter (2005), Halse (2006) og Oftung (2012) belyser. Par som får barn opplever altså store livsendringer. I denne oppgaven er jeg interessert i hva som skjer med parforholdet når par får barn.

Ifølge Mortensen (2013: 10) nevner noen par et ønske om å få mer nærhet seg imellom som en grunn til å få barn sammen. Mye forskning indikerer imidlertid at mange småbarnsforeldre opplever en *nedgang* i tilfredshet med forholdet når deres første barn er født, til tross for at de fleste ser det å få barn som noe positivt (Mortensen 2013: 10-11). Det har til og med blitt foreslått at samlivsbrudd i noen tilfeller kan ha bakgrunn i problemer fra overgangen til foreldreskapet (Belsky og Hsieh: 1998; Mortensen 2013: 10).

Videre i innledningen vil jeg presentere tidligere forskning om parforhold og samliv, overgangen til foreldreskap, normer tilknyttet foreldreskap og arbeidsfordeling i heterofile parforhold.

1.2 Parforhold

På 1700-tallet ble pardannelse og giftemål sett som et rasjonelt valg, som sjelden ble overlatt til de individene som skulle gifte seg. Ekteskapet og familien ble ansett som en viktig institusjon, som dessuten burde være preget av stabilitet. Derfor ble valget av ektefelle et altfor viktig valg til at noe så ustabil som to individers kjærlighet skulle avgjøre hvem som ble ektefeller (Coontz 2006: 25). Utover 18- og 1900-tallet skjedde det imidlertid en endringsprosess, der *kjærlighet* gradvis ble viktigere som grunnlag for ekteskap. Denne kjærligheten var imidlertid basert på kvinner og menns forskjellighet. Det romantiske paret er basert på komplementaritet, og en syntese av det feminine og det maskuline, som sammen blir en større enhet (Hassel 2007: 18). I dag er par mer likestilte, og blant andre Giddens (1992) argumenterer for at dette romantiske paret er historie. Jeg kommer tilbake til dette i kapittel 2.

I en britisk kvantitativ studie med mål om å kartlegge de ulike aspektene ved moderne parforhold viser Gabb, Klett-Davies, Fink og Thomae (2013) at britiske par, både med og uten barn, vurderer det å kommunisere godt og vise at de setter pris på hverandre som viktig for tilfredsheten med parforholdet (Gabb m. fl. 2013: 5-6). Det å ha mye til felles og dele hverdagen var videre noe av det respondentene likte best ved egne forhold. I parforholdet var også det å være ”bestevenner” med partneren og kunne samtale, trøste og støtte hverandre, samt stole på at bekymringer og problemer er noe paret møter sammen, av stor betydning (Gabb m.fl. 2013: 7). Det er kulturelle og sosiale forskjeller mellom Norge og Storbriannia, og resultatene av undersøkelsen hadde ikke nødvendigvis vært de samme om studien ble gjennomført i Norge. Likevel er det sannsynlig at noe av det samme gjelder også her, og derfor kan være et relevant bakteppe for denne kvalitative undersøkelsen av parforhold i overgangen til foreldreskap.

1.3 Samlivsmønstre

Noack og Lyngstad (2012: 56) definerer samliv som to personer som deler bord og seng. I denne forståelsen har det ingen betydning om samlivet er formalisert gjennom offentlige registreringer, ekteskapsinngåelse eller lignende. Begrepet samliv omfatter derfor både kjæresteparet som nettopp har flyttet hjemmefra til en felles leilighet, og ekteparet som har vært gift i tjue år. De siste 50 årene har det kommet flere nye samlivstyper. En spesielt tydelig endring er at en betydelig andel av de som lever i samliv i dag er samboere. Mange av disse er unge og barnløse. Samtidig har alder ved første ekteskapsinngåelse økt med over åtte år for

begge kjønn siden begynnelsen av 70-tallet (Noack og Lyngstad 2012: 59). Det ser ut til at mange par først flytter sammen og lever i samboerskap, for så å eventuelt gifte seg senere. Skilsmisseratene har økt, men de senere årene har de flatet ut igjen. De som er gifte har lavere risiko enn samboende for samlivsbrudd, men det å ha barn sammen ser ut til å være en beskyttende faktor for begge gruppene, selv om samboere med felles barn fortsatt opplever samlivsbrudd oftere enn gifte med felles barn (Noack og Lyngstad 2012). Det har videre blitt vanlig å leve i flere samliv gjennom livsløpet, en trend som gjerne omtales som seriemonogami (Noack og Lyngstad 2012: 63). Samlivsmønstre som gjør seg gjeldende i samfunnet er et bakteppe som har en betydning for hvordan individer oppfatter eget parforhold og eget handlingsrom. Det har en betydning om samlivsbrudd ses på som en absolutt siste løsning eller som et godt alternativ for alle dersom samlivet ikke tilfredstiller forventningene.

1.4 Overgangen til foreldreskap

LeMasters (1957) var den første som publiserte forslaget om overgangen til foreldreskap som en krise (Mortensen 2013: 12). Han mente at årsaken til at mange av informantene hans opplevde overgangen til foreldreskap som en krise kunne være at det å få barn er så romantisert i samfunnet at de fleste foreldre er helt uforberedt på virkeligheten som møter dem når barnet er født. Mødrene i studien hans rapporterte om søvnmangel, at de var konstant slitne, var bundet til hjemmet og dermed mistet mye sosial kontakt, fikk mer husarbeid, og måtte gi opp egen jobb utenfor hjemmet. De fortalte også om skyldfølelse for å ikke være bedre mødre, om at de måtte senke standarden på husarbeidet og at de uroet seg for utseendet sitt etter graviditeten. Fedrene delte de noen av disse opplevelsene, men sa i tillegg at de fikk mindre seksuell oppmerksomhet fra partneren, økonomiske bekymringer, at de var redd for kona skulle bli fort gravid igjen og at de generelt opplevde misnøye med foreldrerollen (LeMasters 1957: 353-354). Det er store forskjeller mellom situasjonen til amerikanske familier på 50-tallet, som LeMasters studerte, og dagens norske foreldre. Både kjønnsroller, likestilling og velferdsordninger er annerledes her og nå enn der og da. Men også senere studier støtter LeMasters' funn. Både heterofile og likekjønnede foreldre opplever mer konflikter og en nedgang i tilfredsheten med forholdet etter de har fått sitt første barn (Mortensen 2013: 12).

Når par får barn, får de også mer husarbeid enn før (Kitterød 2012a: 50). Det at kvinner ofte gjør over dobbelt så mye av dette ekstra arbeidet som menn, kan føre til at kvinner blir mindre fornøyd med forholdet (Halford, Petch og Creedy 2015: 6). Også Lorensen, Wilson og White (2004), som tar for seg norske foreldrepar, viser at særlig de som nylig har blitt mødre opplever rollekonflikt i familien, og at dette gjelder spesielt i tilfeller der fordelingen av husarbeid føles urettferdig og partneren tar en mindre andel av arbeidet enn forventet (Lorensen m.fl. 2004: 344). Etter å ha fått barn, blir kommunikasjonen mellom partnere i tillegg ofte mindre parfokusert, og bærer preg av mindre deling av følelser og mer negativitet og irritasjon (Belsky og Kelly 1994). Mot slutten av graviditeten og etter par har blitt foreldre blir også tiden brukt på felles fritidsaktiviteter kraftig redusert (Claxton og Perry-Jenkins 2008). Ofte stopper også par en periode å ha sex, både på grunn av smerter hos kvinnen og fordi mange mangler energi eller lyst. Dette kan særlig påvirke forholdet negativt dersom partnerne opplever sex som en viktig måte å uttrykke nærhet og kjærlighet på (Halford m. fl. 2015: 7).

Når par blir foreldre, er det barnet som kommer i sentrum. Det å være foreldre kan derfor beskrives som et system der minst en av foreldrene alltid må være tilgjengelige for å passe på og tilfredsstille barnets behov. LaRossa og LaRossa (1981: 211) kaller dette for "total coverage". Fritid blir en knapp ressurs, noe som kan føre til konflikter i parforholdet (LaRossa 1981, Lorensen m. fl. 2004).

John Aasted Halse (2006) beskriver det å bli mor eller far nærmest som et skifte av identitet. Videre nevner han eksempler på måter livet endrer seg når par får et barn, som nå i sentrum av foreldrenes liv. De må lære seg å pleie og stimulere barnet, de må kjøpe utstyr og klesvasken blir plutselig mye større. Spising blir lagt i et fastere skjema, mens søvnrutinene kan være vanskelig å holde på. Det blir mindre tid til venner og fritidsaktiviteter, og sexlivet blir mindre intenst og spontant. Samtidig vokser det økonomiske presset på familien (Halse 2006: 30). Dette er noen av grunnene til at nye foreldre ofte har ambivalente følelser til sine nye roller (Mosbæk 1996 i Halse 2006: 30). Overgangen er kanskje aller størst for ammende kvinner, som mister mye frihet til å selv styre både tid og aktiviteter. Et viktig poeng er at det nå er barnets behov som kommer først. Videre uttrykker Halse (2006) at mødre ofte opplever et dilemma der de må velge om de skal være integrert på arbeidsmarkedet eller være en god mor. Han fortsetter med at også fedre opplever en radikal endring, både når det gjelder livsstil

og selvoppfatning. Mange er nervøse for å ikke kunne yte like mye som før i arbeidslivet. Det ser likevel ikke ut til at fedre får det samme dilemmaet mellom karriere og å være en god forelder som mødre (Halse 2006: 31-32). Det at barnets behov kommer først, påvirker de nye foreldrene på flere måter. Hva skjer i denne overgangen med parforholdet?

Halse (2006) viser til Charlotte Mosbæk (1996), som har funnet noen generelle trekk i omstillingen til foreldreskap: Samlivet før paret fikk barn ser ut til å være av avgjørende betydning for hva som skjer med forholdet gjennom overgangen til foreldreskap. Parforholdskompetanse er her et nyttig begrep. Det omfatter flere aspekter ved parforholdet, der den enkeltes autonomi og parets grad av tetthet er viktigst (Mosbæk i Halse 2006: 36). Jo høyere parforholdskompetanse par har, jo mer sannsynlig er det at de klarer overgangen til foreldreskapet godt. Videre går overgangen lettere for par med høy sosioøkonomisk status, som er godt etablert i arbeidslivet, og som har en avklart rollefordeling i parforholdet (Halse 2006: 36-37). Han peker på at kvinner ofte raskere tilpasser seg til den nye situasjonen enn det menn gjør. Dette kan føre til at arbeidsfordeling og kjønnsrollemønster blir mer tradisjonelt enn tidligere.

Halse (2006) skiller mellom fire forskjellige familietyper i den første tiden etter barnets fødsel: Den konvensjonelle familien, selvrealiseringsfamilien, den rolleombyttede familien og dobbeltomsorgsfamilien. I *den konvensjonelle familien* inntar foreldrene de tradisjonelle kjønnsrollene, der hun har ansvar for hjemmet og barneomsorg, mens han er hovedforsørgeren. I denne familietypen vil ofte den kommende moren føle seg sviktet, fordi han ikke klarer å knytte seg til barnet enda, og følelsesmessig lukker av. Han kan på sin side bli sjalu på nærheten mellom mor og barn, og savne tosomheten han og partneren før delte. Ofte kan han jobbe overtid eller på andre måter bruke mye tid utenfor hjemmet kort tid etter at barnet er født. Likevel har den konvensjonelle familietypen ifølge Halse (2006) lettere for å klare omstillingen til barnefamilie enn mer likestillingsorienterte familier. Dette kan skyldes at det fortsatt er tradisjon for å gjøre familie på denne måten (Halse 2006: 33).

Selvrealiseringsfamilien er, til forskjell fra den konvensjonelle familien, opptatt av likestilling. Her er begge foreldrene opptatt av karriere. Etter barnet er født ønsker de å fortsette livet så uendret som mulig, og de tar ofte kun en svært kort foreldrepermisjon. Når fødselen begynner å nærme seg, kan ofte hun trenge mer støtte, samtidig som også han kan

kjenne på en frykt, og derfor ikke orke å prate med henne og gi henne så mye støtte som hun trenger (Halse 2006).

I *den rolleombyttede familien*, er det den nye faren som er mest opptatt av barneomsorg. Under graviditeten er han en stor støtte for kvinnen, selv om hun til tider kan føle at han nesten er kvelende oppmerksom. Likevel er han oftest en god støtte å ha når fødselen nærmer seg, så lenge han ikke vil bestemme hvordan kvinnen skal leve mens hun er gravid. Ofte korter hun ned på sin foreldrepermisjon, mens han forlenger sin. I noen tilfeller fortsetter han å være hjemmeværende eller deltidsarbeidende etter permisjonen, mens hun er familiens hovedforsørger.

Til slutt har vi *dobbeltomsorgsfamilien*, der både moren og faren er svært involvert i omsorgen for barnet. Stort sett har dette paret det fint sammen under graviditeten, hvis mannen er fornøyd med å ta seg av kvinnen, mens hun tar seg av graviditeten. En utfordring den første tiden etter barnet er født, kan være at foreldrene i sin omsorgsiver kommer i et konkurranseforhold til hverandre. Halse foreslår at konflikten kan løses gjennom at han tar seg av henne, mens hun tar seg av barnet, men skriver også at mange løser konflikten gjennom å raskt få et barn til (Halse 2006: 32-36).

Halse (2006) definerer med disse familiene *idealtypiske* måter å gjøre familie på, der hver praksis har sine utfordringer. Familietypene er idealtypiske betyr at konkrete familier ikke nødvendigvis kan plasseres i én kategori, men at familier ofte har trekk fra flere av disse måtene å gjøre familie på. Virkeligheten er mer mangfoldig, men disse kategoriene kan likevel være nyttige verktøy for å studere overgangen til foreldreskap.

Der Halse (2006: 32-33) beskriver at konvensjonelle familier har lettere for å omstille seg til foreldreskap enn likestillingsorienterte familier, peker Halford m. fl. (2015: 6) på at kvinnen kan bli mindre fornøyd med parforholdet dersom hun tar en stor del av det ekstra arbeidet som følger med et barn. Lorensen m.fl. (2004: 344) peker på at en tradisjonell arbeidsdeling kan være problem dersom det ikke samsvarer med forventningene de nye foreldrene hadde på forhånd. Bonnie Fox (2009: 254) foreslår på sin side at en tradisjonell arbeidsdeling i seg selv kan være problematisk for forholdet. Dersom hun er hjemme og har ansvar for barn og hjem, mens han legger inn energien sin på arbeidsplassen, og heller ikke gjør

omsorgsoppgaver i noen særlig grad når han er hjemme, får partnerne svært forskjellige liv. Dette medfører at fellesskapet som intimiteten mellom partnerne bygger på reduseres. Barnet blir ”hennes” prosjekt, i stedet for noe paret har og gjør sammen. Dette kan videre gi ham en følelse av å få mindre oppmerksomhet og omsorg av partneren, samtidig som hun kan føle sinne for at de har en urettferdig arbeidsdeling (Fox 2009: 255). Om han ikke rutinemessig har noe omsorgsansvar, får han heller ikke innsyn i hennes liv. Det å ”bare være hjemme”, kan da synes som rolige dager, og hun kan oppleve å ikke få anerkjennelse for det daglige omsorgsarbeidet hun gjør. En slik arbeidsdeling kan dermed i seg selv, uavhengig av parets forventninger, medføre konflikter, der begge føler at de mangler anerkjennelse og oppmerksomhet fra partneren (Fox 2009: 254-258). Dette kan ses i sammenheng med det at par verdsetter å dele hverdagen og ha mye til felles (Gabb m. fl. 2013). Et annet poeng hos Fox (2009) er at overgangen til foreldreskap ikke bare er avhengig av paret selv. Både økonomiske og sosiale forhold spiller inn. For eksempel kan det å få hjelp til barneomsorg og husarbeid lette belastningen på forholdet, mens det å ha to biler gjør at den som er hjemme med barnet har mer bevegelsesfrihet og selvstendighet.

1.5 Normer tilknyttet farskap og moderskap

Det å bli far eller mor er en stor opplevelse, og som Halse (2006) viser, opplever mange det å få barn nærmest som et identitetsskifte. Dette gjør det interessant å ta for seg hva det å bli far og mor innebærer. Kanskje har de forventningene den nye faren og moren møter når de blir foreldre en påvirkning på parforholdet? I dette delkapittelet gjør jeg derfor rede for forskning om normer tilknyttet det å være far eller mor.

Det har de siste årene, og kanskje særlig på 90-tallet vært forsket mye på de ”nye” fedrene, og fedres inntreden i omsorgsarbeidet i familien (Jensen 2005: 30). Både Ellingsæter (2005: 373) og Hagström (1999) slår fast at det nye farsidealet som avtegner seg er en nærværende far som er mer aktiv i barneomsorgen enn tidligere. Også myndighetene fører en politikk, som gjennom ti ukers fedrekvote (NAV 2015), bidrar til å styrke normen om en nærværende og omsorgsfull far, noe også Brandth og Kvande (2005: 43) peker på.

Knut Oftung skisserer i sin artikkel ”Script for farskap – en utfordring for skilte fedre” tre forskjellige farsskaps-script som han mener eksisterer i Norge i dag. Han definerer kulturelle

script som ”bilder, forestillinger om og konkrete oppskrifter på hva det vil si å være far i ulike kulturelle kontekster og situasjoner” (Oftung 2012: 310). Selv om han skriver om skilte fedre, tar han utgangspunkt i tre script for farskap som ikke gjelder utelukkende for skilte fedre. Oftung (2012) studerer hvordan fedre som har fulgt ett script i samliv velger å gjøre farskap etter samlivsbrudd. Noen følger det samme scriptet som før, mens andre enten blir en mer fraværende far, eller en langt mer likestilt og nærværende far. Det at scriptene gjelder uavhengig av samlivsstatus gjør at de er vel så relevante for foreldrepar som har holdt sammen som for de som har skilt lag.

De tre scriptene Oftung (2012) trekker frem er forsørgerfaren, hjelpe-til-faren og den likestilte faren. I scriptet for *forsørgerfaren* ligger at mannen forsørger familien, og vernes for hverdagens mas i ukedagene. Han finner først og fremst på ting med barna i helgene, og kan kalles en søndagsfar. Her følger det med en hjemmeværende mor. Dette scriptet hadde sin storhetstid i den funksjonsdelte kjernefamilien på 50-tallet. På grunn av den høye andelen kvinner som har deltidsarbeid, argumenterer Oftung (2012) for at forsørgerfaren fortsatt finnes som en måte å være mann og far på i dagens familier (Oftung 2012: 311). Gjennom posisjonen mannen har til partneren sin i dagens samfunn oppstår også en annen måte å være far på: hjelpe-til-faren.

Hjelpe-til-faren har mest forsørgeransvar, mens hans rolle hjemme er å hjelpe til. Moren har organiseringsansvaret hjemme, og gjør mesteparten av hus- og omsorgsarbeidet. Hjelpe-til-faren har likevel et større handlingsreportoar som far enn forsørgerfaren, og kan godt ta seg av omsorgsoppgaver på en intim måte uten å være mindre mandig av den grunn. På den måten blir kjønnsrollene noe mindre tydelige i scriptet for hjelpe-til-faren. Fortsatt er det imidlertid kvinnen som har hovedansvaret for både husarbeid og barneomsorgen. Barn knytter seg vanligvis til det kjente og trygge. Oftung (2012) peker på at dette, sammen med foreldrenes tidsbruk, kan skape en dynamikk der barnets preferanse for moren oppleves som en bekreftelse på foreldrenes kjønnsidentitet. På denne måten bekreftes forestillingene om en essensiell ulikhet mellom kjønnene, og selv om scriptet for hjelpe-til-faren åpner for mer likestilling, blir det vanskelig å bryte ut av mønsteret der faren kun hjelper til.

Den likestilte faren er likestilt med moren gjennom at de bruker like mye tid på ute- og hjemmearbeid. Dette vil si at han kan gjøre alt av omsorgsarbeid og husarbeid, og at mor uten

problem kan være borte på reise en lengre periode, mens han er omsorgsperson for barnet (Oftung 2012: 316). Selv om det i praksis er en liten andel av norske fedre som utøver scriptet for den likestilte faren i dag, er scriptet virksomt i det offentlige rom. Det er ikke lenger noe tabu for menn å gi nær og kroppslig omsorg til et lite barn (Oftung 2012: 317-318). Også Hagström (1999) viser dette i sin gjennomgang av rådgivningsbøker for foreldre.

Ifølge Ellingsæter (2005) har moderskapet som institusjon endret seg like mye som farsrollen. Hun trekker fram at ulike moderskapsdiskurser – måter å snakke om moderskap – er prosesser der normer produseres, og at disse normene gjennom diskurser har endret seg (Ellingsæter 2005: 374). Etter Ellingsæters (2005) tolkning av den amerikanske historikeren Gillis (1996 i Ellingsæter 2005) er det ikke en forutbestemt relasjon mellom de biologiske prosessene rundt det å bli mor og sosialt moderskap, som omhandler daglig omsorg og psykologisk stimulering av barnet. Omsorgsevnen ble før sett på som noe man kunne lære seg, mens den i dag ses på som noe ”naturlig” og kvinnelig. Angående normer tilknyttet det å være mor vil jeg spesielt trekke fram det Ellingsæter kaller ”grenseløse moderskap” (Ellingsæter 2005: 381-382). Hun peker her på en tendens til at forestillinger om hva som er barnets beste løftes fram som et udiskutabelt hensyn som alltid kommer i første rekke. Det at disse forestillingene om barnets utvikling og behov er kulturelt og historisk betinget vies ifølge Ellingsæter lite oppmerksomhet. Foreldre, og som vi har sett, særlig mødre, møter altså en diskurs der idealet er å overse egne og parforholdets behov og strekke seg til det ytterste for å dekke det som en skare av forskjellige eksperter til enhver tid mener er barnets beste. ”Total coverage”, som LaRossa og LaRossa (1981) beskriver som et kjennetegn på foreldreskapet, er på den måten noe barnets mor får hovedansvaret for. Gjør hun ikke dette lever hun ikke opp til idealet og den moralske standarden som kreves for å være en god mor. Det at hun og han altså møter ulike forventninger når barnet blir født, kan tenkes å påvirke parforholdet både fordi partnerne kanskje får svært ulike liv, som Fox (2009) peker på og fordi ”rollene” de inntar innebærer en posisjonering i forhold til hverandre. Uenigheter kan oppstå, for eksempel om han vil være en ”søndagspappa”, mens hun ønsker likestilling i fordeling av arbeids- og omsorgsoppgavene.

1.6 Strategier for å bevare parforholdet

Halford, Petch og Creedy (2015) tar for seg hvordan par gjennom kursing kan tilegne seg ferdigheter for å forebygge samlivsproblemer. De skriver spesielt om samlivskurs for par som

skal bli foreldre. I denne ”parutdanningen” ligger flere strategier for å vedlikeholde parforholdet. Det å stadig reflektere over forholdet og kjenne igjen tidlige faresignaler trekkes fram som et viktig trekk for å forebygge problemer i forholdet (Halford m.fl. 2015: 160). De peker også på at kommende foreldre ofte har svært høye forventninger til foreldreskapet, og kan ha godt av å snakke om dette, og kanskje få forventningene justert (Halford m. fl. 2015: 28). Videre trekker de fram det å lære å kommunisere godt. God kommunikasjon kjennetegnes av at partnerne engasjerer seg i samtalen og lytter aktivt til hverandre. De forholder seg rolige, og samtalen har lav grad av fiendtlighet og kritikk (Halford m. fl. 2015: 40). Videre ser det å fortsette å gjøre ting sammen på fritiden (Claxton og Perry-Jenkins 2008) og å feire forholdet (Halford m. fl. 2015: 161) ut til å ha en positiv effekt på forholdet.

I Norge innførte myndighetene i 2004 et gratis samlivskurs, Godt samliv, som drives av kommunene og som alle nye foreldre skal tilbys. Dette er, som parutdanningen Halford m. fl. (2015) skriver om, et forebyggende tiltak. Kurset skal gi nye foreldre verktøy og ferdigheter for å beholde et godt parforhold, heller enn å intervensjonere etter par har fått problemer (Danielsen og Mühleisen 2009: 4-5). Kursheftet ”Godt samliv. Samlivskurs for førstegangsførelse”, viser at kurset fokuserer mest på parforholdet, og ikke spesielt på det å bli foreldre (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet 2005). Kommunikasjon trer fram som det viktigste nøkkelordet angående nødvendige ferdigheter for å forebygge samlivsproblemer. Dette er i tråd med Gabb m.fl. (2013) sine funn, som viser at kommunikasjon verdsettes høyt av mennesker som er i et parforhold.

1.7 Problemstilling

Mye av forskningen på samliv i overgangen til foreldreskap er psykologisk og klinisk, som for eksempel Halford m. fl. (2015), Mortensen (2013) og Claxton og Perry-Jenkins (2008). Det er også noe sosiologisk forskning på feltet, men lite av dette er ny forskning på norske par. Norge er et land med høy grad av likestilling og med en omfattende velferdsstat. Foreldre har rett på både økonomisk støtte og foreldrepermisjon, og myndighetene har dessuten innført en ti uker lang fedrekvote, som skal bidra til likestilling. Dette gjør det interessant å se hvordan dagens norske par opplever overgangen til foreldreskap. Min studie kan være et bidrag på dette feltet. Med bakgrunn i forskningen jeg har presentert over, formulerer jeg problemstillingen: *På hvilke måter endres parforhold i overgangen til foreldreskap?*

For å svare på denne problemstillingen sammenligner jeg informantenes fortellinger om å være et par uten barn med deres opplevelser av parforholdet etter de har fått barn. Jeg bruker både et mikrointeraksjonistisk perspektiv og større samfunnsdiagnostiske teorier fra Giddens, Beck og Beck-Gernsheim. Jeg utdyper videre problemstillingen med noen forskningsspørsmål:

- 1) *Hvordan ble parene par?*
- 2) *Hvordan er forholdet mellom frihet og fellesskap i parforhold?*
- 3) *Hva holder par sammen?*
- 4) *Hva endrer seg når par får barn?*
- 5) *Hvilke strategier har par for å vedlikeholde parforholdet?*

I det neste kapittelet vil jeg utvikle problemstillingen videre. På bakgrunn av de teoretiske perspektivene omformulerer jeg problemstillingen, slik at den da får et teoretisk innhold.

1.8 Disposisjon av oppgaven

I det neste kapittelet tar jeg for meg det mikrointeraksjonistiske perspektivet vi finner hos Blumer (1986), for så å bevege meg videre til begrepet *parpraksiser*, som er inspirert av Morgans (2011) begrep om *familiepraksiser*. Til slutt i kapittelet tar jeg for meg individualiseringstenen og hvilke implikasjoner dette kan ha for parforhold. I kapittel 3 diskuterer jeg de metodiske avgjørelsene jeg har tatt, samt studiens kvalitet. Analysen av datamaterialet er fordelt mellom kapittel 4 og kapittel 5, og er strukturert slik at parforholdet før parene fikk barn er tema i kapittel 4, mens jeg i kapittel 5 tar for meg selve overgangen til foreldreskap, og hvordan informantene forstår at parforholdene har endret seg. Helt til slutt kommer en avsluttende diskusjon, der jeg oppsummerer hovedfunnene.

2. Teoretisk perspektiv

2.1 Identitet og mening

Jeg har valgt å bruke et mikrointeraksjonistisk perspektiv i denne oppgaven, og lener meg i stor grad på Blumer (1986), som igjen er inspirert særlig av sosialpsykologen George Herbert Mead. Dette betyr at jeg ser de nye foreldrene som aktører, som handler mot ting på basis av hva tingene betyr for dem. ”Ting” i denne sammenhengen kan være konkrete ting som møbler, bøker eller blomster, eller for eksempel ens partner, baby eller venninne. I symbolsk interaksjonisme er det videre et viktig poeng at tingenes mening er skapt sosialt, i samhandling mellom mennesker. Til sist innebærer det å se mennesker som kompetente aktører at de kontinuerlig fortolker og modifierer tings mening, slik at mening hele tiden gjenskapes og endres (Blumer 1986: 2). Etter min forståelse av Blumer må en forutsetning for at aktører konstruerer og fortolker mening være at aktøren også gjør seg selv til gjenstand for fortolkning og er bevisst på at andre tillegger han eller henne mening. Det vil si at aktøren har en *selvbevissthet*, og selv vurderer hvordan hun eller han skal opptre i relasjon til andre (Blumer 1986: 12).

Cooley (1902) viser med begrepet *looking glass self*, eller speilbilde selv, hvordan mennesket bruker andres reaksjoner som et speil det ser seg selv i, og at selvbildet påvirkes av hvordan man tolker andres reaksjoner. Dermed er ikke utviklingen av identitet noe som kun skjer i personen selv, ingen er sin egen øy, og utviklingen av selvet er et sosialt og relasjonelt fenomen. Gjennom dette beskriver han at mennesket oppdager seg selv gjennom å ta andres perspektiv og se seg selv utenfra (Blumer 1986: 12-13). Her bruker han Meads begrep om *den generaliserte* andre, som kan forstås som en abstraksjon av andres forventninger – de allmenne normene og verdiene aktøren oppfatter i samfunnet (Blumer 1986: 12-13, Rye 2013 og Schiefloe 2003: 270). Men alle andre er ikke nødvendigvis like viktige for en persons selvbilde. Sullivan (1953: 9) bruker uttrykket *signifikante andre*, som betegner personer som er spesielt viktig for en persons utvikling av selvbilde. Begrepet har blitt mye brukt i sosiologien, og er etter min mening fruktbart i et mikrointeraksjonistisk perspektiv fordi det tydeliggjør at ikke alle er like viktige for en persons selvbilde og opptreden. Hvem som er signifikante andre for en person vil ofte variere gjennom livet. For par som nylig har blitt foreldre vil jeg anta at de er signifikante andre for hverandre, men at hver av partnerne også har andre som står dem nær og påvirker hva de tenker om både familieliv og fritid.

2.2 Familiepraksiser og parpraksiser

I tråd med det mikrointeraksjonistiske perspektivet spør jeg om hvordan par gjør parforhold når de har blitt foreldre. Når jeg skal besvare denne problemstillingen er begrepet *praksiser* nyttig. Sosiologen David H. J. Morgan bruker begrepet familiepraksiser heller enn det mer statiske og oftere brukte ordet ”familien”. Praksisbegrepet synliggjør at noe, for eksempel familie, er noe som *gjøres*, ikke noe som bare ”er”, som en konstant størrelse (Morgan 2011: 3). Videre peker Morgan (2011) på at ”familien” som vitenskapelig begrep også er dårlig egnet til å skille mellom ideer og forståelser av familien og faktiske familiers hverdagsliv. Begrepet familiepraksiser handler om nettopp hvordan familie gjøres i hverdagen, og rommer etter min mening både mangfold og endring uten å gi noen normativ preskripsjon om hvordan ”familien” er.

Hos Morgan (2011) innebærer imidlertid praksisbegrepet også at det er en sammenheng mellom historie og samfunnsforhold og den enkelte persons biografi. Han skriver: ”They come into (through marriage or parenthood, say) a set of practices that are already partially shaped by legal prescriptions, economic constraints and cultural definitions” (Morgan 2011: 7). Han overser ikke historiske og sosiale forholds betydning for hvordan individer praktiserer familie, selv om han vektlegger at mennesker handler innenfor det handlingsrommet de opplever å ha, og som er formet av både økonomiske begrensninger, formelle og uformelle normer. Det jeg vektlegger mest med begrepet praksis, er at det handler om ting personer gjør i hverdagen, som de kanskje ikke en gang tenker over. ”(Family) practices, therefore, normally can be seen as having this taken-for-granted-quality.” (Morgan 2011: 11).

I denne oppgaven lar jeg meg inspirere av Morgan (2011) sitt begrep om familiepraksiser. Siden jeg først og fremst har et fokus på parforholdet i overgangen til foreldreskap, velger jeg å omformulere begrepet til *parpraksiser*. Med dette mener jeg alle de handlingene som partnere gjør, basert på deres forståelse av hva det vil si å være en god kjæreste og *gjøre* et godt forhold. Det å ”gjøre et godt forhold” er ikke en vanlig måte å snakke om forhold på. Det synliggjør imidlertid at et parforhold ikke er statisk, men er noe som stadig forandrer seg, og som egentlig er handlinger to mennesker gjør i relasjon til hverandre. Videre bygger oppgaven på en antakelse om at det er noe med foreldreskapet som kan endre parpraksisene.

2.3 Individualisering og implikasjoner for parforholdet

I nyere sosiologiske samtidsdiagnoser hevder Beck (1997), Beck og Beck-Gernsheim (1995; 2002) og Giddens (1990; 1991; 1992) at vi har forlatt den ”gamle” moderniteten og industrisamfunnet som vokste fram i Europa på slutten av 1700-tallet, og at vi nå er på vei inn i en ”ny” modernitet (Aakvaag 2008: 258-284). Strukturelle samfunnsendringer, som globalisering, likestilling og redusert betydning av klasse har ført til at dagens mennesker ikke får tilskrevne identiteter på samme måte som i industrisamfunnet. Dette fører ifølge Beck og Beck-Gernsheim (2002) til individualisering fordi mangelen på tilskrevne identiteter gjør at individene *tvinges* til å selv skape sin identitet. Det å oppfatte seg og bli anerkjent som et eget individ, er ifølge Beck noe som kjennetegner oss som lever i differensierte land i Vesten (Beck 1997: 111).

I tråd med individualiseringstesens, beskriver Giddens at individets utvikling av identitet nå er en prosess av refleksive valg. Samfunnsmedlemmene skaper seg videre en selvbiografi – en fortelling om hva de har gjort, hvordan de lever og hvordan de tenker seg fremtiden. Denne selvbiografien er påvirket av idealer om hvordan man vil være. Dermed blir hvert valg aktøren tar desto viktigere: De skal innpasses i selvfortellingen og dreier seg om hvem han eller hun er. De blir slik definerende for individets refleksive fortelling om selvet (Giddens 1992: 79). Individets private verden er i sentrum. Et slikt selvreferensielt orienteringspunkt kan for eksempel være da en person inngikk i samliv med en annen, eller da han eller hun fikk barn – eller med andre ord par- og familiepraksiser. Etter hvert som nye hendelser skjer, endres selvbiografien. På den måten blir også identiteten noe som stadig forandrer seg, selv om dette kan skje umerkelig fordi individet søker å holde selvbiografien helhetlig og autentisk med tanke på de moralske idealene han eller hun har (Giddens 1991, Aakvaag 2008: 277-278). Med livsstil som et uttrykk for identitet kan jeg dermed regne med at informantenes fortellinger om egen hverdag sier noe om hvem de ønsker å være. De kan for eksempel fremstille parforholdet som stabilt og seg selv som en god partner og forelder.

2.3.1 Kjærlighetsforhold i høymoderniteten

Ifølge Giddens har individualiseringsprosessen ført til en ”intimitetens transformasjon” (Giddens 1991:63, Aakvaag 2008:275). Individualisering er en prosess som gjelder både

kvinner og menn, og demokrati og likestilling har blitt viktige verdier i samfunnet. Dette gjør også at mannen ikke lenger er en ubestridt autoritet, verken i familien eller i parforhold.

Rene forhold

Et kjennetegn ved et moderne samliv er ifølge Giddens (1992) at forholdet ikke er regulert av tradisjoner og institusjoner. Forholdet er der rett og slett for sin egen skyld, og det varer så lenge begge partene føler at de får noe personlig ut av det. Giddens (1992) kaller dette for ”rene forhold”, fordi det kun er en sammenflytende og gjensidig kjærlighet mellom to partnere som binder forholdet sammen. Etter min tolkning innebærer det at man ikke ”tvinges” av tradisjoner, også at partnere kontinuerlig velger å fortsatt holde sammen eller å avslutte relasjonen. Det som binder partnerne sammen er kjærlighet og gjensidig utbytte av relasjonen (Giddens 1992). Hvordan forholdet skal være og hvilke oppgaver den enkelte skal ha i familien, blir i forlengelse av dette også noe som stadig kan tas opp til forhandling (Aakvaag 2008: 276).

Det rene forhold har en slags løpende kontrakt, der begge parter stadig vurderer hvordan de har det i forholdet, og om de vil fortsette å være forpliktet til den andre (Giddens 1992: 188). Dermed kan i teorien hver minste diskusjon være en fare for forholdets opprettholdelse. Samtidig argumenterer Giddens (1992: 188) for at denne reflektsive mekanismen og organiseringen av parforholdet gjør forholdet mer demokratisk, og bedre for begge parter. For eksempel har gjensidig seksuell nytelse en viktig plass i det rene forholdet, og kvinner har en stemme på linje med mannen når avgjørelser skal tas (Giddens 1992: 68).

Sammenflytende kjærlighet

Giddens (1992) kaller kjærligheten i rene forhold for *konfluerende*, eller *sammenflytende*, kjærlighet. Når Giddens sier at kjærligheten er sammenflytende, kan man se for seg to væsker som flyter inn i hverandre, og symboliserer hvert av individenes følelse av kjærlighet for den andre. For at den sammenflytende kjærligheten skal bestå, må begge partnerne bidra med ”sin væske” – gode ting som hver av partnerne gjør for å uttrykke sin kjærlighet til den andre. Sammenflytende kjærlighet blir slik noe begge må gjøre seg fortjent til, i motsetning til den ubetingede kjærligheten en person kan føle for en ”skjebnebestemt” partner. Med forestillingen om at det finnes én eneste skjebnebestemt partner, følger ikke den samme refleksiviteten og vurderingen av forholdet, som med tanken om at forholdet varer så lenge

begge parter opplever å ha nytte av det. Som Giddens sier det: ”Jo mer den konfluerende kjærligheten blir konsolidert som en reell mulighet, jo mer trer ønsket om å finne en *spesiell person* i bakgrunnen, og jo mer teller *det spesielle forholdet*” (Giddens 1992: 67, oversatt fra dansk). Sammenflytende kjærlighet er på den måten en betinget og aktiv kjærlighet, annerledes enn den romantiske kjærligheten og idealet om ”den eneste ene”, og forpliktelse i ”all evighet” (Giddens 1992: 67).

Hos Giddens er det videre slik at rene forhold er ”bånd basert på tillit, hvor tilliten ikke er noe som er gitt på forhånd, men noe som må opparbeides gjennom *en gjensidig prosess av selv-avsløring*” (Giddens 1990:90). Denne selvavsløringen er en forutsetning for den sammenflytende kjærligheten, fordi en slik kjærlighet ifølge Giddens innebærer likestilling med tanke på hvor mye partnerne gir og tar følelsesmessig. På den måten utvikler kjærligheten seg i samme takt som intimiteten, eller etter hvor åpne partnerne er, og i den grad de stiller seg sårbare for hverandre (Giddens 1991: 67).

Individets autonomi i rene forhold

For et individualisert individ er følelsen av autonomi viktig. Det er gjennom livsstilen selvet og identiteten skapes, og det å være herre over eget liv blir i så måte essensielt for selvoppfatningen. Dette kan synes som en motsetning til det å inngå i et forpliktende og langvarig forhold, der hverdag og livsstil blir gjenstand for forhandling. Hvordan kan individet både være selvstendig og gjøre sine livsbeslutninger til gjenstand for forhandling? Giddens (1992) argumenterer imidlertid for at det å sette sine egne grenser, og gjennom det ha autonomi, er en nødvendighet for opprettholdelse av et rent forhold: ”Det sier seg selv at klare grenser innenfor et forhold er av betydning for konfluerende kjærlighet og opprettholdelse av intimiteten” (Giddens 1992: 97). Videre peker han på at rene forhold er avhengig av at det er en maktbalanse mellom partnerne, og at mangel på personlig autonomi lett fører til at det blir et avhengighetsforhold, der den ene er avhengig av den andre. Autonomi og selvstendighet blir på denne måten ikke noe som står i motsetning til å ha en nær intim relasjon, men en forutsetning for likeverd.

2.3.2 Alternative oppfatninger og kritikk av Giddens rene forhold

Et spørsmål er om moderne forhold virkelig er så demokratiske som Giddens (1992) skal ha det til. Det er fortsatt kvinner som gjør mest husarbeid, og som tjener minst (Skrede og Wiik 2012), og når par blir foreldre, viser Ellingsæter (2005) og Halse (2006) at normene hun og han møter er ulike. Beck og Beck-Gernsheim (1995) har et mer negativt syn på moderne samliv enn Giddens (1992). Beck og Beck-Gernsheim fokuserer på at det moderne individet, til tross for sekularisering og avtradisjonisering, ikke er fritt – det er avhengig av markedet. Uten tradisjoner som rettesnor og med et ideal om likestilling, preges moderne familieliv av en balansegang mellom kjærlighet, karriere og ”nye” moder- og faderskap (Beck og Beck-Gernsheim 1995). Der Giddens (1992) ser frigjøring, vektlegger Beck og Beck-Gernsheim (1995) kjønnskamp. Her får de støtte av Lynn Jamieson (1998), som i tillegg peker på at det blir for enkelt og endimensjonalt å si at kun kjærligheten holder par sammen. Hun argumenterer for at Giddens’ teori ikke tar innover seg den hverdagsvirkeligheten som parforhold eksisterer i (Jamieson 1998). I hverdagen dreier parforhold seg vel så mye om å organisere hverdagen og fordele arbeidsoppgaver. I praksis er ikke forhold likestilte, kvinner tjener ofte mindre enn menn, og må derfor bidra med mer omsorgs- og husarbeid. Det er ikke tilfeldig, sier Jamieson (1998), at det fortsatt er kvinner som gjør mest husarbeid og menn som tjener mest. Parforhold påvirkes fortsatt av tunge strukturer (Jamieson 1998: 138). Giddens kan kritiseres for å individualisere problemer i parforhold gjennom å tone ned de strukturelle forklaringene.

Beck og Beck-Gernsheim (1995) argumenterer for at kjærligheten i sekulariserte samfunn har overtatt den plassen religionen hadde som mening med livet. Når det er kjærligheten som skal fylle tomrommet etter religionen, setter de personlig frie individene høye krav til kjærlighetsrelasjonen. Kjærligheten skal være sterk, den skal levere nytelse, romantikk, tilgivelse, fremtidsplaner, foreldreskap og bekvemmelighet (Beck og Beck-Gernsheim 1995: 172). Foreldreskap knyttes til kjærlighet i parforholdet. Med mange alternative partnere å velge mellom på jakt etter denne store kjærligheten, kan vi lett få en opplevelse av å ha valgt feil om ikke samlivet stemmer med forventningene om å leve lykkelig i all evighet. Som en motsetning var ekteskap tidligere noe man vanskelig kunne velge bort, og på grunn av tradisjoner, normer og familiens innflytelse var det færre valgmuligheter når det gjaldt ektefelle. Dermed var verken forventningene eller fallhøyden like stor som for dagens frie individer. Forpliktende kjærlighetsforhold passer dårlig med individualistiske livsløp, og et

viktig kjennetegn ved den nye modernitetens samlivsmønstre er midlertidighet (Beck og Beck-Gernsheim 1995: 52-55).

Lynn Jamieson (1998) stiller seg videre kritisk til Giddens' rene forhold, og hevder at han overdriver betydningen av å dele sine innerste tanker og følelser med hverandre. Intimitet er mer enn dette, sier hun. Hun tar til orde for at fortellingen om rene forhold stadig fortelles, men skriver videre at rene forhold snarere eksisterer som en forestilling og et ideal enn som en utbredt praksis. Det kan være at parforhold utvikler seg i retning av det rene forhold, men hun finner ikke empirisk støtte for at denne utviklingen er utbredt i den grad Giddens (1992) gir uttrykk for. Det er forestillingen om parforholdet som har endret seg, og ikke nødvendigvis måten par gjør parforhold: "(...) widespread stories about personal life have changed much more dramatically than private practices" (Jamieson 1998: 158).

Som vi ser, kan Giddens teori om det rene forhold kritiseres på mange måter, og hans perspektiv er langt ifra det eneste som tar for seg moderne parforhold. Jamieson (1998) har likevel rett når hun omtaler forestillingen om rene forhold som en dominerende historie i samfunnet. Min oppfatning er at et likestilt og likeverdig forhold basert på kjærlighet er et allment ideal i dagens Norge. Nettopp dette gjør det også interessant å se om jeg kan bruke Giddens' begreper for å forstå mine informanters fortellinger om sine parforhold. Er det en motsetning mellom individualistiske livsløp og å leve i et parforhold? Jeg omformulerer problemstillingen, og spør: *Hvordan påvirker det å få barn forholdet mellom autonomi og fellesskap i parforhold?* Hvordan forstår informantene egen pardannelsesprosess, og hva slags forestillinger har informantene om kjærlighet og intimitet som "lim" i forholdet? Hva slags strategier har de for å ta vare på parforholdet? Giddens resonnement er at mann og kvinne i rene forhold er likestilte nettopp fordi forholdet er basert på stadig revurdering og forhandling. Et spørsmål er derfor også om det å få barn har implikasjoner for den "løpende kontrakten" mellom partnerne, og gjør at den oppfattes som mer bindende.

3. Metode

I dette kapittelet gjør jeg rede for mitt valg av kvalitativ metode med dybdeintervju som datainnsamlingsmetode, kriterier for utvalg, rekruttering av informanter og den praktiske gjennomføringen av intervjuene. Også min posisjon som forsker og etiske betraktninger vurderer jeg her.

3.1 Kvalitativ metode

Problemstillingene mine handler om informantenes opplevelser med overgangen til foreldreskap, og deres forståelser av individualitet og fellesskap i parforholdet. Jeg var videre interessert i informantenes forståelse av sine egne praksiser, og i hvordan de kombinerer parpraksis og familiepraksis. Det er gjort kvantitative undersøkelser både om småbarnsforeldres tidsbruk, og om deres tilfredshet med forholdet. Jeg ville imidlertid ha et større innsyn i informantenes opplevelser, og høre hvordan de løser hverdagens utfordringer, og hvorfor de gjør det på denne måten. Med dette siktemålet mener jeg kvalitativ metode og dybdeintervjuer egner seg godt, da tekst bedre enn tall kan synliggjøre foreldrenes forståelser, identitet og praksiser. Fra begynnelsen av forskningsprosjektet har jeg hatt en empiridrevet tilnærming til datamaterialet. Det teoretiske rammeverket bestemte jeg meg for først etter at intervjuene var gjennomført. Fordelen med dette er at informantenes stemmer får stor betydning.

3.2 Rekruttering av informanter

Jeg ønsket at informantene skulle innfri bestemte kriterier som jeg bestemte før jeg satte i gang med rekrutteringen. Først ville jeg at informantene skulle være foreldrepar som bor sammen. Dette kriteriet satte jeg fordi jeg ikke bare er interessert i utfordringene parforholdet kan møte når kjærester blir foreldre, men også i hvilke strategier par bruker for å holde sammen i småbarnstilværelsen. Derfor var det viktig for meg å snakke med par som fortsatt er sammen. Om parene var samboende eller gifte var imidlertid ikke noe jeg anså som betydningsfullt, i og med at samboerskap og ekteskap har mange likhetstrekk, samtidig som det å få barn ser ut til å ha en lignende effekt på parforholdet uansett om par har giftet seg eller ikke (Noack og Lyngstad 2012). Videre var jeg interessert i dynamikken og utfordringene til hvert enkelt par, og i hver enkelt partners forståelse av konfliktområder i relasjonen. Derfor ville jeg at begge partnerne i hvert par skulle delta som informanter. Videre

var det essensielt for meg at informantene hadde nærhet til og husket overgangen til foreldreskapet. Derfor hadde jeg også det kriteriet at parene skulle ha blitt foreldre for første gang i løpet av de siste fire årene. Dette medførte at parene jeg intervjuet fortsatt var i småbarnsperioden, og også hadde selve overgangen til foreldreskapet relativt friskt i minne. Likevel er det et kritisk punkt at informantene under intervjuene måtte huske tilbake, både til hvordan forholdet var før de ble foreldre og til hvordan de opplevde selve overgangen til det å bli foreldre. Jeg kunne også intervjuet noen som enda ikke har fått barn og sammenlignet dem med par som nettopp har fått barn, men dette ville blitt vanskelig både på grunn av begrensninger i oppgavens omfang og fordi jeg er interessert i både erfaringer og kompetanse informantene trekker på og dynamikken i forholdet. Dessuten er det vanskelig å sammenligne par på denne måten i en såpass liten studie som denne.

For å skaffe informanter publiserte jeg en status på Facebook. Der søkte jeg etter informanter som oppfylte kriteriene, og ba kontaktene mine om å dele statusen. I løpet av den neste uken fikk jeg meldinger fra ti personer som ville bidra som informanter. Av de ti var det fem som enten hadde en partner som ikke ønsket å delta eller som hadde blitt foreldre for første gang for over fem år siden. Ett par var i grenseland, med en førstefødt på 4,5 år. De mente imidlertid at de kunne ha mye å bidra med, så jeg tok en avgjørelse om å inkludere dem som informanter til tross for at det ikke var under fire år siden de ble foreldre for første gang. En av informantene tipset meg også om et vennepar som kanskje ville være med på studien. Jeg kontaktet paret, og de aksepterte forespørselen om å delta som informanter. Det å finne informanter via andre som har de egenskapene jeg ser etter kalles ofte for snøballmetoden (Thagaard 2013: 61-62; Tjora 2010: 202). Jeg satt til slutt igjen med seks par som informanter. To av disse parene fikk jeg i siste liten ikke gjennomført noe møte med, det ene på grunn av syke barn, det andre på grunn av overtidssarbeid den dagen vi skulle møtes. Derfor ble det til slutt fire par jeg intervjuet.

3.3 Utvalget

De fire parene jeg intervjuet var alle heterofile par, selv om jeg ikke på forhånd hadde satt dette som noe kriterium for deltakelse. I etterkant ser jeg imidlertid dette som en fordel, da det kan være problematisk å anta at homofile par har de samme utfordringene som heterofile par. Likekjønnede par opplever også en nedgang i tilfredshet med parforholdet (Mortensen 2013: 12), men et poeng hos blant andre Halse (2006), Ellingsæter (2005) og Fox (2009) er at menn

og kvinner opplever ulike forventninger fra samfunnet når de blir foreldre. Dette kan påvirke parforholdet. Når det gjelder sosioøkonomisk posisjon er utvalget nokså jevnt, men med noen forskjeller. I det ene paret hadde begge masterutdanning. Videre besto to av parene av en kvinne med utdanning på høyskolenivå og en mann med videregående utdanning som høyeste nivå. Det siste paret var studenter med planer om å ta mastergrad. Sistnevnte par var også det yngste paret, begge på 26 år. De andre parene var i trettiårene.

Det at de fleste informantene selv tok kontakt med meg kan ha påvirket hvilket utvalg jeg fikk. Dersom jeg hadde kontaktet tilfeldige småbarnsforeldre direkte kan det hende jeg hadde fått et annet utvalg. Videre kan det tenkes at de som ønsket å være informanter følte at de hadde noe å bidra med og at de mestret hverdagen som småbarnsforeldre, noe Thagaard (2013: 62-63) skriver om. Alle de som kontaktet meg på vegne av seg selv og partneren var også kvinner – alle med høyere utdanning. Personer med høyere utdanning er ofte mer villige til å bidra til forskning enn personer med lavere utdanning, kanskje på grunn av at de ofte føler større mestring i hverdagen enn personer med lavere utdanning (Thagaard 2013: 62). Samtidig gikk også de to av informantene mine som har videregående skole som høyeste utdanning med på å være informanter. Siden det var én i hvert par av informanter som aktivt tok kontakt med meg og ønsket å bidra, tenkte jeg før intervjuene gjennom muligheten for at de kunne ha en egen agenda, og kanskje ville bruke masteroppgaven som en måte å få oppmerksomhet rundt egne meninger om familieliv. Under intervjuene opplevde jeg imidlertid noe annet. De mest ivrige informantene ga inntrykk av å ville hjelpe meg, og virket samtidig som de syntes det var et spennende og viktig tema. Andre stilte opp fordi de hadde blitt overtalt av partneren sin, og virket mindre engasjert i temaet, selv om de var hjelpsomme og ga utfyllende svar på spørsmålene mine.

3.4 Presentasjon av informantene

Arild er i begynnelsen av 30-årene og har utdanning fra videregående skole. Han jobber i privat sektor. Han er gift med Anette, som også er i begynnelsen av 30-årene. Hun har utdanning på høyskolenivå, og jobber i et relevant yrke, men er sykemeldt på intervjutidspunktet. Arild og Anette har vært sammen i omtrent ti år, og har to barn. Det eldste barnet er 2,5 år gammelt, mens det yngste er ca. 1 år gammelt.

Bård er i begynnelsen av 30-årene, har fagbrev og jobb som håndverker i privat sektor. Han er gift med Birgitte, som har høgskoleutdanning og jobber i offentlig sektor. Bård og Birgitte har vært sammen i litt over ti år, og har to barn. Den eldste er 2,5 år gammel, mens den yngste er under 1 år gammel. Birgitte er hjemme i permisjon.

Carine er i siste halvdel av 20-årene og er student. Hun er samboer med Carl, som også er student, og på samme alder som henne. De har vært sammen i 7,5 år og har to unger sammen. De ble foreldre for første gang for 4,5 år siden. Den yngste er under 1 år gammel, og Carine er hjemme i permisjon.

Dina er i begynnelsen av 30-årene, har masterutdanning og jobber i offentlig sektor. Hun er gift med Daniel, som også har masterutdanning og jobber i offentlig sektor. De har vært sammen i 9,5 år, har to unger, og ble foreldre for første gang for tre år siden. Den yngste er under 1 år, og Dina er hjemme i permisjon.

3.5 Intervjuguiden

Intervjuguiden er bygget opp med enkle oppvarmingsspørsmål i begynnelsen av intervjuet, mens de mer krevende refleksjonsspørsmålene kommer i intervjuets hoveddel. I begynnelsen av intervjuet spurte jeg om ting som alder, utdanning og om hvordan paret møttes. Som intervjuer syntes jeg det falt seg mest naturlig å begynne slike lite krevende spørsmål. Det er mulig dette også bidro til en avslappet stemning fra begynnelsen av, og at det slik ble lettere for informantene å åpne seg om mer krevende temaer etter hvert (Thagaard 2013: 110, Tjora 2010: 114-119). Videre har jeg delt intervjuguiden inn i temaene kjæresten før barn, forventninger til det å ha småbarn, hverdagsliv, moderskap- og farsskap, tid og tidsbruk og det å være kjæresten. Dette bidro til å strukturere intervjuene en del. Samtidig hendte det at temaene fløt over i hverandre og at informanter begynte å prate om noe jeg skulle spørre om senere i intervjuet. Dette oppfattet jeg først og fremst som noe positivt, da dybdeintervjuer ofte har den frie og uformelle samtalen som ideal (Tjora 2010: 119). Det at informantene trakk inn temaer før jeg hadde spurt om dem, bekreftet samtidig at temaene var relevante.

Jeg arrangerte et prøveintervju hjemme hos det ene paret. Her ble det litt rot med rekkefølgen på spørsmålene, da det plutselig var spørsmål jeg kunne hoppe over fordi paret allerede hadde svart på dem. Derfor endret jeg noe på både ordlyden i spørsmålene og rekkefølgen på

temaene etter prøveintervjuet. Til tross for at det måtte gjøres noen endringer i intervjuguiden, opplevde jeg intervjuet som svært informativt og interessant. Derfor inkluderte jeg dette i datamaterialet i analysen. Etter hvert som jeg hadde gjennomført flere intervjuer følte jeg meg også mer komfortabel med å ”hoppe” i intervjuguiden, og husket bedre hvor de forskjellige spørsmålene og temaene kom.

3.6 Gjennomføring av intervjuene

Da jeg kontaktet informantene for å avtale tid og sted for intervju var jeg nøye på å fremstå fleksibel. Alle fikk beskjed om at vi kunne møtes hvor som helst og når som helst. Alle ga uttrykk for at det passet best om jeg kom hjem til dem, fordi de ellers fikk utfordringer med barnevakt eller amming. Derfor reiste jeg rundt til informantene og intervjuet dem hjemme hos dem selv. Min opplevelse er at dette bidro til en avslappet stemning, selv om en del informanter nok følte at de burde ha noe å by på da jeg kom på besøk. Min oppfatning var at informantene følte seg trygge som vertskap, og at dette gjorde dem mer avslappet i situasjonen, som ble nokså uformell. Særlig for informanter som ikke har erfaring fra dybdeintervjuer, og skal intervjues om noe personlig, som parforhold må sies å være, kan trygge omgivelser være av stor betydning (Tjora 2010: 106).

Jeg fikk muntlig tillatelse til å ta lydopptak av samtalen. Dette kunne gi en sterkere følelse av formalitet, og gjorde nok også det i begynnelsen av intervjuene, da jeg merket meg at de iblant kastet et blikk mot mobilen min, som jeg brukte til å ta lydopptak. Etter oppvarmingsspørsmålene virket det som alle informantene sluttet å bry seg om, eller hadde vendt seg til, at samtalen ble tatt opp. Dette er normalt når informantene først har godtatt at det gjøres opptak av intervjuet (Thagaard 2013: 111-112). Jeg ser det å ha lydopptak av intervjuene som en stor fordel. På denne måten kunne jeg være mer til stede i intervjusituasjonen, fange opp kroppsspråk og blikk, og stille de rette oppfølgingsspørsmålene (Thagaard 2013: 112 og Tjora 2010: 120). Alt dette ville blitt vanskeligere hvis jeg samtidig skulle notere informantenes svar. Dessuten gjorde lydopptakene det lett å transkribere intervjuene i etterkant. Samtidig kan det tenkes at informantene ville delt enda mer dersom samtalen ikke ble tatt opp. Jeg vurderer likevel informasjonstapet jeg ville fått uten hjelp av lydopptaker som større enn den eventuelle ekstra informasjonen jeg kunne fått uten lydopptak.

Parintervjuer og individuelle intervjuer

I utgangspunktet ønsket jeg å intervjuer hver informant enkeltvis, og ikke sammen med ektefellen eller kjæresten sin. Med to av parene ble imidlertid dette vanskelig å få til på grunn av at vi hadde lite tid til rådighet. Derfor ble to par intervjuet sammen som par, mens de fire resterende informantene kunne intervjues hver for seg. På forhånd tenkte jeg at det kunne være forskjell på hva informantene ville fortelle meg alene og hva de ville si i et intervju sammen med partner. Antakelsen om at de ville legge mer bånd på seg sammen med partner lot imidlertid til å være feilaktig. De jeg intervjuet sammen virket tvert imot nesten mer åpne enn de jeg intervjuet enkeltvis, spesielt da vi snakket om temaer der de hadde konflikter. Også Syltevik (2000:24) erfarte at konflikter lettere vistes når hun intervjuet par sammen enn individuelt. I tillegg fikk jeg i disse intervjuene observert hvordan parene snakket sammen om konflikter, forhandlinger og strategier. De kunne også korrigere hverandre og diskutere under intervjuet, noe som bidro til å synliggjøre hva som kan være utfordringer. Parintervju synliggjør også ofte konflikter, forhandlinger og maktforhold mellom partner (Valentine 1999: 68) . Det kan imidlertid være store forskjeller mellom par og mellom ulike individer. Både maktforhold innad i paret og individuelle forskjeller kan spille inn på hva slags svar man får, slik at de mest dominerende meningene er de som kommer tydeligst fram (Thagaard 2013: 99).

3.7 Intervjusituasjonen

Som masterstudent hadde jeg litt, men ikke mye, erfaring som intervjuer. Derfor opplevde jeg en bratt læringskurve, der jeg lærte mye fra hvert intervju. Som Thagaard (2013: 100) nevner, var det også nyttig å høre på intervjuene i etterkant, for å endre ordlyden i noen spørsmål, eller legge merke til ting jeg burde gjort annerledes under intervjuet. Et eksempel på noe jeg tok til meg var at jeg etter hvert ble flinkere til å ha pauser under intervjuene. Gjennom at jeg torde å la det være stille en stund, i stedet for å si noe så snart informanten sluttet å snakke, hendte det at informanten sa litt mer. Tjora (2010: 97) peker på at en såpass lang stillhet at informanten oppfatter pausen som pinlig kan være et godt grep for å få mer informasjon. Jeg trengte imidlertid ikke å vente spesielt lenge, og pausene jeg la inn fungerte mer som rolige tenkepauser enn som press om å si mer. Det er likevel mulig at informantene ville sagt enda mer om de opplevde større grad av press.

Under intervjusituasjonene prøvde jeg å skape så lite avstand som mulig mellom meg og informantene. For eksempel merket jeg at det å uttrykke gjenkjennelse, eller å fortelle små ting om meg selv, kunne bidra til at informantene fortalte mer. Jeg la også vekt på å la være å bruke sosiologiske fagord som informantene kanskje ikke hadde noe forhold til. Det å unngå sosial avstand til informanten kan ifølge Thagaard (2013: 114) være viktig for å etablere tillit mellom forsker og informant.

Flere av informantene spurte imidlertid om jeg hadde barn. Det at jeg ikke har barn, gjør at jeg er i en annen situasjon enn dem, og kunne skape sosial avstand. Min oppfatning er imidlertid heller at informantene slappet mer av og snakket friere etter at de visste at jeg ikke har barn. Et eksempel er informanten "Birgitte", som spurte om jeg har barn. "Ok, så jeg trækker deg ikke på tærne", sa hun etter å ha hørt mitt avkrefteende svar. Jeg forstår dette utsagnet som et uttrykk for at hun ville snakket mer forsiktig dersom hennes meninger kunne såret meg. Det at jeg var en utenforstående bidro slik til at hun nokså fritt kunne fortelle om meningene sine. Jeg er også yngre enn alle informantene, samtidig som det er de som sitter med kunnskap om foreldreskap. Det er sannsynlig at dette bidro til å etablere informantene som eksperter på området. Det kan ha bidratt til at de forklarte nøye hva de mente, uten å anta at jeg hadde de samme referanserammene. Samtidig kan det godt tenkes at jeg ville oppnådd større grad av fortrolighet på andre områder, dersom informantene kunne anta at jeg selv hadde erfaring med det samme.

I Norge er det stor oppslutning om likestillingsidealet med relativt lik fordeling av omsorgsoppgaver og arbeid. Når jeg i tillegg er en kvinnelig masterstudent i sosiologi, kan informantene ha sett meg som en representant for et feministisk synspunkt. Dermed kan det tenkes at det var vanskelig å uttrykke meninger og holdninger som strider mot dette, kanskje særlig for de mannlige informantene, som kan ha vært redd for å opptre støtende. Jeg oppfattet likevel ikke dette som noe problem. Gjennom intervjuene fikk jeg for eksempel inntrykk av at få opplevde det som problematisk å si noe om "naturlige" forskjeller mellom kvinner og menn, samtidig som arbeidsdeling i hjemmet helt tydelig var tema for diskusjon og forhandling for alle parene.

3.8 Etiske hensyn

Utfordringer i parforhold kan være et nokså personlig tema, og det kan være vanskelig å snakke med en fremmed om de tingene en krangler med partneren om. På den ene siden var det derfor viktig for meg å etablere en tillit der informantene følte at de kunne være åpne. Samtidig ville jeg ikke at de skulle si noe de senere ville angre på. For stor åpenhet under intervjusituasjonen kan gi informanten problemer i ettertid (Thagaard 2013: 119). I min undersøkelse kunne for eksempel informantene i etterkant angre på å ha avslørt for mye negativt eller privat om parforholdet eller partneren.

Et problem med at jeg brukte snøballmetoden for å finne informanter er at utvalget på den måten kan bestå av personer innenfor samme nettverk. På den måten kan det tenkes at de to parene i utvalget som kjenner hverandre, også kan identifisere hverandre hvis de leser analysen. Videre fikk jeg informasjon om det ene paret fra det andre før dette paret hadde gitt sitt samtykke til at jeg skulle få informasjon om dem. Dette kan være forskningsetisk betenkelig med tanke på personvern (Thagaard 2013: 62). Likevel oppfatter jeg ikke dette som noe stort problem, da de fleste ikke anser det å være gift og ha to barn under fire år som en privat eller sensitiv opplysning. Hvis jeg skulle endret på noe ville jeg likevel tatt med et avsnitt i statusen på Facebook om at aktuelle informanter måtte gi samtykke til at jeg fikk vite om dem først.

Jeg var tydelig på at informantene når som helst kunne trekke seg fra prosjektet eller unnlate å svare på hvilket som helst spørsmål. Dette er noe Tjora (2010: 142) trekker fram som etisk viktig. Siden intervjuene omhandlet nokså personlige temaer, har jeg gjennom hele prosjektet satt anonymitet høyt. Dette innebærer at jeg raskt slettet kommentarer fra informanter på den offentlige Facebook-statusen der jeg søkte etter informanter. Videre overførte jeg raskt lydopptak fra låst mobiltelefon til passordbeskyttet PC, og slettet samtidig opptakene fra mobiltelefonen. I transkripsjonen oversatte jeg alle dialekter til bokmål, ga informantene fiktive navn, og erstattet barnas navn med andre ord, som ”barnet”, ”det eldste barnet”, eller lignende.

Som forsker ser jeg datamaterialet i lys av teori, i tillegg til at jeg ser etter mønstre i datamaterialet. Informantene er ikke til stede når jeg analyserer deres utsagn, og har dermed lite innflytelse på min tolkning. Jeg studerer også informantenes situasjon utenfra, og setter

deres opplevelser inn i en annen kontekst enn det som er kjent for dem. Dette kan oppleves fremmedgjørende og provoserende, for eksempel om informantene oppfatter mitt teoretiske perspektiv som fremmed med tanke på deres situasjon (Thagaard 2013: 215). For å unngå at informantene skal bli provosert av oppgaven min, er jeg nøye med å være tydelig på hva som er min tolkning, og hva som er informantenes forståelse av egen situasjon. Kvale og Brinkmann (2009: 184-185) argumenterer for at det som provoserer deltakere er om forskeren presenterer sin tolkning som om det var deltakernes forståelse av egen situasjon. Dette har jeg prøvd å unngå.

3.9 Kvalitet

Reliabilitet, validitet og generaliserbarhet brukes gjerne som indikatorer på kvalitet i forskning (Ringdal 2007: 86, Tjora 2010:175). Derfor vil jeg videre diskutere hvordan jeg har ivare tatt disse hensynene i min egen undersøkelse.

Reliabilitet handler i utgangspunktet om repliserbarhet, eller om en annen forsker ville fått de samme resultatene som meg ved gjentakelse av studien. Thagaard (2013) argumenterer imidlertid for at dette er et spørsmål knyttet til et positivistisk vitenskapsideal, og at dette ikke er relevant i kvalitativ forskning hvor data utvikles i det mellommenneskelige møtet mellom forsker og informant (Thagaard 2013: 202). Tjora (2010) peker på sin side på at det likevel er viktig å reflektere rundt spørsmålet om repliserbarhet. Hvilke faktorer kan peke i retning av at resultatene er påvirket av at det var akkurat *jeg* som gjennomførte undersøkelsen med akkurat *disse* informantene? Jeg lever selv i et heterofilt parforhold, og det kan tenkes at jeg dermed lett tolker informantenes utsagn i lys av mine egne erfaringer og meninger om det å leve sammen. Dette kan føre til at jeg misforstår informantene, eller at jeg tar bestemte praksiser og følelser for gitt, og dermed ikke spør informantene nok om dette. Et eksempel på dette er kjærlighet til partneren, som jeg ikke spurte om i det hele tatt. Årsaken er ikke at jeg mener det er irrelevant, men snarere at jeg har tatt kjærligheten for gitt som en del av parforhold. Dette er en klar svakhet fordi jeg da går glipp av eksplisitte refleksjoner rundt eventuelle endringer i kjærligheten i overgangen til foreldreskap. Det var likevel noen av informantene som snakket direkte om kjærlighet, mens det hos andre kom fram mer implisitt, som noe også de tok for gitt. Samtidig som det å ha kjennskap til temaet fra før kan være en ulempe, kan det også være en styrke. Visse temaer ville jeg kanskje ikke tenkt på å spørre om hvis jeg selv ikke hadde erfaring med det. Det kan også tenkes at jeg lettere forstår hva informantene

mener når de forteller om noe jeg har egen erfaring med enn om jeg ikke hadde dette. Omvendt har jeg knapt holdt en baby selv, og har ingen forutsetning for å vite hvordan overgangen til foreldreskap påvirker parforholdet. Dette gjør at jeg tar lite for gitt, og at jeg kan ha tolket informantenes fortellinger på en annen måte enn en person som deler deres erfaringer. Det var også vanskelig å vite noe om hvilke temaer som er relevante å spørre om når jeg ikke hadde erfaring med temaet selv. For å bøte på dette så jeg på andre intervjuguider om det å være foreldre mens jeg utviklet mine egne spørsmål.

Både Tjora (2010: 178) og Thagaard (2013: 206) påpeker at det er viktig som forsker å redegjøre for sitt forhold til informantene. Tre av parene hadde jeg ingen forbindelse med, mens det ene paret er i mitt utvidede nettverk. Vi har aldri vært nære venner, kolleger eller gått i samme klasse, og bekjentskapet er nokså begrenset. Likevel kan det at vi hadde kjennskap til hverandre fra før ha påvirket svarene deres. Selv om jeg ikke opplevde noen særlig forskjell mellom dette paret og de andre parene, er det verdt å merke seg at dette paret var det eneste som ikke sa noe om sex. Jeg spurte ingen om dette, men alle de andre kom selv inn på temaet. En tolkning av dette kan være at sex oppleves som et for privat tema å snakke med bekjente om. Samtidig kan dette også være en tilfeldighet, eller skyldes at viktigheten av seksualitet varierer fra person til person og mellom par.

På noen områder viser informantenes fortellinger klare tendenser. Samtidig er det såpass mye mangfold i datamaterialet at jeg ikke kan være sikker på at jeg nådde noe metningspunkt – alle intervjuene tilførte noe nytt til analysen (Tjora 2010: 140). Som nevnt tidligere, brukte jeg lydopptaker under intervjuene. Utover å bidra til at jeg kunne konsentrere meg fullstendig om informantene, var lydopptakeren nyttig også fordi jeg da kunne transkribere intervjuene detaljert og ordrett. Dette gjør at jeg kan gjengi sitater fra informantene og la deres stemme synliggjøres til en viss grad. Jeg mener dette styrker reliabiliteten fordi leseren selv slik får se noe av datamaterialet, og dermed har mulighet til å gjøre sine egne tolkninger. I prosessen med å velge sitater var jeg nøye med at sitatene skulle representere det informantene mente å formidle (Tjora 2010:178).

Validitet handler om forskningens gyldighet, og henger tett sammen med reliabilitet. Spørsmålet jeg stiller meg i forbindelse med validitet er om de svarene jeg får gjennom forskningen faktisk er svar på det jeg spør om. (Tjora (2010: 179) vektlegger at det er viktig å

knytte undersøkelser til andres relaterte forskning for å styrke validiteten. Han skriver: ”Den viktigste kilden til høy gyldighet er at forskningen pågår innenfor rammene av faglighet, forankret i relevant annen forskning” (Tjora 2010: 179). I min undersøkelse har jeg også brukt annen relevant forskning, både gjennom utarbeidelsen av intervjuguiden og i analyseprosessen. Thagaard (2013:204-206) knytter i større grad validitet til *fortolkningen* av datamaterialet, som jeg har reflektert rundt i forbindelse med forskningens reliabilitet, eller troverdighet.

En eller annen form for generalisering er stort sett et mål ved samfunnsvitenskapelig forskning (Tjora 2010: 180). I denne oppgaven ønsker jeg å si noe om hvordan kjærestepar opplever overgangen til foreldreskap. Når jeg vurderer studiens generaliserbarhet, spør jeg om funnene mine også kan tenkes å gjelde for andre par enn de fire jeg har snakket med. Der statistisk generalisering dreier seg om å generalisere fra et utvalg (en del av en gruppe) til en populasjon (hele gruppa), handler generalisering i kvalitativ forskning ofte om å si noe om fenomener. Thagaard (2013: 210) bruker derfor begrepet overførbarhet heller en generaliserbarhet. Mine funn er ikke noe som kan overføres eller generaliseres til alle par som har blitt foreldre, men det er mulig de kan si noe om overgangen til foreldreskap som fenomen. Hvis lesere av oppgaven som selv har erfaring med overgangen til foreldreskap kjenner seg igjen i mine funn, kan det bety at undersøkelsen har en viss overføringsverdi, og at jeg har funnet noe som er generelt når det gjelder parforhold i overgangen til foreldreskap (Thagaard 2013: 213-214).

4. Analyse: Parforholdet før barnet

I dette kapitlet presenterer og diskuterer jeg datamaterialet opp imot problemstilling, teori og tidligere forskning. Oppgaven handler om overgangen et kjærestepar opplever når de får sitt første barn og blir foreldre. Derfor tar jeg i dette kapitlet for meg konstruksjonen av parforholdet som grunnlag for familieliv. Dette kapitlet handler om hele perioden før parene fikk barn. Kapitlet er delt inn i tre underkapitler etter temaer som kom fram i intervjuene: Fellestid, egentid og arbeidsfordeling.

4.1 Å bli et par

Tid og felles aktiviteter kom opp som et viktig tema når informantene skulle beskrive forholdet sitt, og spesielt da de fortalte om pardannelsesprosessen. Dette delkapitlet handler om pardannelsesprosessen, og forholdet videre før parene fikk barn.

4.1.1 Å bygge en kjærestereelasjon – tid og rom

Alle informantene fortalte at de brukte mye tid sammen i starten av forholdet. Det typiske mønsteret er at parene møttes gjennom venner, og etter hvert begynte å være alene sammen. De brukte så stadig mer tid sammen, og da de flyttet sammen opplevde de det som en flytende overgang, fordi de allerede brukte så mye tid sammen. Dina uttrykker det på denne måten:

Da vi begynte å holde på den høsten, så husker jeg at det var sånn at først så var vi sammen annenhver dag, at jeg overnatta én natt, og så dro jeg hjem. Og så, etter jul, på en måte, da hadde vi kjent hverandre i et halvt år, da ble det sånn én dag i uka uten hverandre. Men etter hvert, for jeg bodde i kollektiv, mens han bodde i egen leilighet, så da ble det sånn at jeg etter hvert egentlig bodde hos han, og bare dro hjem og skifta. Vi bodde ikke så langt fra hverandre heller, det var gangavstand, så jeg følte nesten at jeg bodde i leiligheten hans. (Dina)

Også Daniel forteller at overgangen til å flytte sammen gikk gradvis: ”Hun bodde jo mye hos meg før vi flytta sammen, så sånn sett var det kanskje ikke så stor overgang. Så jeg kan ikke huske noen sånn spesiell måte det endret seg på.”

Dette mønsteret var noenlunde det samme hos alle parene. Carl og Carine var et av de parene som tilbragte svært mye tid sammen i begynnelsen av bli-kjent-fasen. De forklarer dette med at de møttes på en folkehøgskole. Carl beskriver forholdet på denne måten:

Vi hadde et veldig tett forhold fra tidlig av, fordi vi møtte hverandre på en folkehøgskole, og der er man jo sammen hele tiden, vi hadde jo rom som bare var noen par meter fra hverandre. Så vi brukte veldig mye tid i begynnelsen, og ble ganske fort tett knyttet til hverandre. Jeg vil tro det var litt fortere enn det som er normalen blant andre kjærestepar som er i andre situasjoner. Og egentlig veldig mye av folkehøgskoleåret, så var vi sammen, vi to, i de fleste sammenhenger. Vi var litt også hver for oss, med våre egne vennegjenger, men som oftest så var vi der som et par i en gjeng (Carl).

Carl uttrykker her, som de andre informantene, at tid sammen spiller en stor rolle for utviklingen av nærhet i kjæsterelasjonen. Når han sier at han og Carine ble raskt tett knyttet til hverandre, forklarer han det ikke med personlighetstrekk eller med kjærlighet ved første blick, men med at de brukte mye tid sammen. Kanskje fløt de heller sammen, gjennom at de gradvis ble bedre kjent, og gjennom denne intimiteten bygget opp en sammenflytende, eller konfluerende kjærlighet. Carl sier ikke noe om hvor mye de var alene sammen, men forteller at de to oftest var et par i en gjeng, selv om de også kunne være hver for seg med hver sine venner. Også Carine er opptatt av at de var mye sammen helt fra første gang de møttes, og forteller at de ble sammen etter én uke. Der Carl forteller at de var mye sammen, og bodde vegg i vegg, opplevde imidlertid Carine at de bodde sammen allerede på folkehøgskolen. Det at det faktisk er uklart når paret flyttet sammen kan vise at denne overgangen gikk så gradvis at det nesten var umerkelig. På spørsmål om hvordan det å flytte sammen påvirket forholdet svarer Carl likevel at ”Det er jo alltid nye ting man lærer om hverandre. Hva slags ferdigheter man har i den sammenhengen hvor man skal bo et sted, og ikke bare være sammen andre steder. Matlaging og vasking og sånt.”. Altså bidrar det å bo sammen til at partnerne blir kjent med andre sider av hverandre enn før.

Felles for alle parene er at den prosessen der de ble bedre kjent og begynte å definere seg som et par, og etter hvert som samboere, henger tett sammen med tid og rom. Hun og han definerer hvor nære og knyttet til hverandre de er etter hvor mye tid de tilbringer sammen. Det å bo på samme sted, uttrykker en større grad av nærhet, samtidig som parene også knyttes enda sterkere sammen gjennom nettopp å bo sammen.

Dette kan ses i lys av Giddens teori, der gjensidig selvavsløring er en forutsetning for sammenflytende kjærlighet. Parforholdene ble fra begynnelsen av bygget opp gjennom å bruke stadig mer tid sammen, i ulike situasjoner. På denne måten lærte de stadig nye sider av hverandre å kjenne, før de flyttet sammen. Idet et par flytter sammen, avslører de samtidig

enda mer for hverandre. Gjennom å dele bord og seng, som Noack og Lyngstad (2012: 56) definerer samliv, lærer de om den andres huslige ferdigheter og svakheter, men de får også innsyn i den andres privatliv på en annen måte enn om de kun bruker mye tid sammen i det offentlige rom. Dermed kan både parenes tidsbruk og stedene de oppholder seg ses som en del av denne gjensidige selvavsløringen.

4.1.2 Nærhet

Som vi har sett, forteller alle parene at de tilbragte mye tid sammen som kjærester før de fikk barn. Alle parene møttes på sett og vis i en sosial situasjon, enten det var i en vennegjeng, på byen, eller første dag på ny skole. De første årene av forholdet, både før og etter de flyttet sammen, brukte de felles fritid både som et par blant andre, og alene sammen. Birgittes utsagn illustrerer dette:

Det var sånn vi møttes, en barndomskompis av meg, som har flyttet opp hit nå, faktisk, som også var kompis av ham, de spilte i band sammen, så vi møttes gjennom han da. Så vi var i samme vennegjengen, det var vi. Masse felles venner. Det var mye festing sammen med de og sånt. Ikke så mye hytteturer og sånn parprosjekt. (Birgitte)

Det å være sosiale med felles venner var viktig for Bård og Birgitte. Med den felles vennegjengen kunne begge bruke tid med egne venner, samtidig som de også var sammen. Informantene omtaler alle det å være sammen med venner som en aktivitet paret gjør sammen. Med Cooleys begrep *looking glass self* kan det å være sammen med venner ”som et par”, forstås som en måte å bekrefte seg selv som et par på. Gjennom å speile seg i andres reaksjoner påvirkes parets måte å se seg selv på. Når venner behandler dem som et par, kan de to partners identitet som en del av et par forsterkes.

Samtidig som parene var sosiale med andre, brukte de også tid med kun hverandre. For eksempel Arild uttrykker dette: ”vi drev og trena sammen en periode. Sånn styrketrening sammen på treningssenter gjorde vi”. Treningen representerer ikke et viktig fellespunkt for paret, men er snarere noe de en periode fikk til å gjøre i fellesskap, slik at de fikk mer tid til å bygge relasjonen. Også Birgitte forteller om at hun og Bård var alene: ”Da vi flytta sammen så ble det litt mer sånn om å gjøre å være litt bare oss, i hjemmet, liksom. Litt mer sånn ”nesting”, på en måte”. Bård sier noe lignende: ”Jeg føler at vi tilbragte mer tid sammen i hjemmet, da, egentlig”. Her ser vi at Bård og Birgitte har lik forståelse av hvordan det å få felles bosted påvirket parets aktiviteter. Forskjellen er at Birgitte fremhever behovet for å

være hjemme sammen (det var ”om å gjøre”), og for ”nesting” (redebygging), mens Bård konstaterer at det var sånn tidsbruken var – uten å si noe om behovet Birgitte gir uttrykk for.

Samtidig som noen av informantene nevner det å være alene sammen med kjæresten sin, fikk jeg gjennom intervjuene en følelse av at dette er noe informantene tar for gitt at kjærester gjør. Et eksempel på dette er Anettes utsagn: ”Vi har egentlig vært et sånt hjemmepar”. Implisitt i setningen ligger at paret har tid sammen når de er hjemme, men at det ikke er tid verdt å fortelle om, fordi de ikke gjør noe spesielt denne tiden. Også Dina sier noe lignende: ”Så ble vi eldre, og da han skifta jobb, så ble han mer sliten og sånn. Så jeg husker at da gikk vi bare ut én gang i uka.” Paret var ikke sammen bare én gang i uka, men det ble etter hvert kun én gang i uka de dro ut og *gjorde* noe sammen. Bårds utsagn understreker denne selvfølgeligheten: ”Altså, alle sitter jo i sofaen og slapper av og lager god mat og sånn.” På denne måten bekrefter han at de gjør noe vanlig.

Det å bruke tid alene sammen kan være et uttrykk for at to personer står hverandre nære. Uten denne kjærestetiden alene kan man derfor tenke seg at verken de selv eller etter hvert omgivelsene ville oppfattet dem som et par. I Giddens (1992) sin teori om rene forhold, avhenger forholdet av at partnerne deler sine innerste følelser med hverandre i gjensidighet. Det er gjennom denne intimiteten at kjærligheten og interessen de føler for hverandre flyter sammen. Den gjensidige delingen av tanker og følelser er imidlertid en prosess som ofte tar tid. Tilliten og nærheten mellom to personer er noe som gradvis vokser fram, samtidig som de blir bedre kjent. Dersom vi antar at moderne parforhold har likheter med Giddens’ rene forhold, kan vi anta at bekræftelsen fra omgivelsene på at de anses som et par sannsynligvis ville opphørt om ikke paret delte denne intimiteten. Med begrepet *looking glass self*, som peker på at mennesket bruker andres reaksjoner som et speil det ser seg selv i, kan det tenkes at det å ikke oppfattes og behandles som et par, også kan påvirke parets selvbevissthet.

Det å bruke mye tid alene sammen som par kan også forstås i lys av Morgan (2011) sitt praksisbegrep. Praksisbegrepet er av dynamisk art, og når jeg bruker dette er det fordi jeg er interessert i hvordan parforholdet til enhver tid *gjøres*. Morgan (2011) understreker at mange praksiser tas for gitt, og er noe mennesker gjør uten å tenke videre over det, og at de er påvirket av kulturelle og historiske forhold. Parpraksisen kan også fortelle noe om hva

informantene ser på som moralsk riktig, og hva de tenker på som et godt forhold. Det å bruke tid alene sammen og å slik bli tett knyttet til hverandre ser ut til å være en viktig norm.

4.2 Avstand

Hittil har vi sett at informantenes opplevelser av å bruke tid sammen, å være nær hverandre og å være sosiale sammen har hatt betydning for dannelsen av kjærestereelasjonen, og for hvordan de definerer seg som par. Selv om nærhet fremstår som noe viktig i forholdet, kom det fram at også motsatsen – avstand, eller frihet, var et viktig tema for flere av informantene. Birgitte forteller her om dette:

Vi kommer fra veldig forskjellige hjem når det kommer til det der, for mine foreldre er veldig sånn at de er veldig bare de to hele tida. De to har veldig lite nettverk hver for seg, så mamma er en veldig needy type, og jeg er nok ganske lik henne. Mens Bård, han kommer fra helt motsatt hjem, der foreldrene har veldig mye tid hver for seg og er veldig opptatt av å pleie sine egne interesser. Så det er kanskje det eneste området Bård var meget tydelig på at ”sånn må vi ha det, jeg har behov for mine ting.” (...) Vi kan godt være sammen mye vi to, men det var viktig for ham å få ha sine ting og. Så da ble det naturlig for meg og å ha mine ting og være sammen med mine venner og sånt. (Birgitte).

Birgitte og Bård er vant til ulike parpraksiser hos sine egne foreldre. Hun er vant til foreldre som er mye sammen. Moren (og Birgitte) er typer som trenger mye nærhet og oppmerksomhet. Hun aksepterer imidlertid det klart uttrykte behovet Bård har for å ha sine egne ting. Også Bård uttrykker dette: ”Før unger så har jeg egentlig vært ganske heldig, for hun har vært veldig flink til å ha mye egentid da, både med venner og alene.” Det å ha mye egentid noe Birgitte har vært *flink* til. Ut ifra utsagnet, virker det som Bård er klar over at hun ikke har det samme behovet for egentid som det han har. Han føler seg heldig fordi han gjennom tid til seg selv og sine interesser også får *frihet*. Dette behovet for frihet kommer også fram når han kommenterer hvordan det var å flytte sammen: ”Nei, det var nå at en måtte dele litt på plassen, da. Og gi og ta litt mer. Jeg hadde ikke så mye frihet lenger. På godt og vondt, da.” Det ser ut til å være en innebygd spenning i kjærlighetsforholdet, med fellesskap og forpliktelse på den ene siden og frihet på den andre siden. Som Birgitte peker på, kan ulike behov og forventninger på dette området ha noe å gjøre med hva hver av dem var vant med hjemmefra.

Spenningen mellom forpliktelse og frihet ser også ut til å være noe Arild og Anette følte på, noe denne samtalen kan gi et inntrykk av:

Hun: Vi har alltid hatt veldig mye respekt egentlig, for at den ene har hatt behov for forskjellig, liksom. Du hadde jo aldri noe imot at jeg dro på hyttetur med jentene, eller er du ... enig? Det så ut som du satt og smilte litt?

Han: Du ringte meg litt, husker jeg, når jeg var borte.

Hun: Men det var jo fordi du aldri sa hvor du var, eller hva du skulle gjøre.

Han: Mulig det var noe i den gata.

Hun: Så da blir man jo litt bekymra. Men det skjønte ikke ... mannfolka.

Han: Nei, jeg tenkte bare hæ? Er du mor mi, liksom. Jeg ble helt sjokkert, jeg. (Arild og Anette)

Her snakker Arild og Anette om egentid før de fikk barn. Det kommer fram at de ikke hadde helt det samme nærhets- og frihetsbehovet. Det at det bekymret Anette at han ikke fortalte henne hvor han var og hva han gjorde ser ut til å ha irritert Arild, som nettopp hadde bodd hjemme hos foreldrene. Han ser ut til å mene at slikt er noe mødre vil vite, ikke noe han forventer å måtte opplyse kjæresten om.

Egentid og frihet ser likevel ut til å ha vært noe alle parene tok for gitt før de fikk barn. Carls utsagn kan illustrere dette: ”Når man ikke har barn, så kommer de mulighetene til å være alene ... De kommer naturlig”. I intervjuene virker det som partnerne er enige med hverandre i at det trengs både egentid og kjærestetid for å ha et godt forhold.

Behovet for egentid og ”egne ting”, kan ses som et uttrykk for autonomi, eller personlig grensesetting. Giddens (1990) forutsetter at individene som inngår i rene forhold må ha personlig autonomi, for å ikke bli avhengig av hverandre og av forholdet. Et avhengighetsforhold er ikke et rent forhold, fordi det da vel så mye som sammenflytende kjærighet er avhengighet som holder forholdet sammen. Det at informantene er enige om at de trenger en viss grad av selvstendighet og tid for seg selv i tillegg til tiden sammen, støtter denne forståelsen. Samtidig viser ikke dette nødvendigvis at de er i rene forhold, selv om de forteller om parpraksiser som kan minne om dette. Det kan imidlertid også forstås som at det rene forhold først og fremst er et utbredt ideal for parforhold, som Jamieson (1998) peker på. Hun forstår ikke dagens parforhold som kvalitativt forskjellig fra tidligere parforhold. Det likestilte forholdet, som holdes sammen av kjærighet alene (og ikke sosiale normer og strukturer), har etter hennes mening først og fremst vokst i omfang som idé, ikke nødvendigvis som sosial praksis i pars hverdagsliv. Analysen min viser likevel at det er flere

trekk ved informantenes praksiser som passer med det rene forhold. Både den gjensidige selvavsløringsprosessen som grunnlag for den intimiteten parene deler, og det at kjærligheten har vokst fram i takt med at partnerne har kommet hverandre nærere tyder på dette. Også det at informantene forteller om et behov for ”egne” ting, og en balanse mellom fellesskap og autonomi viser at parforholdene har fellestrekk med det rene forhold. Det å ha sin egen identitet, og ikke kun bli et ”vi” synes å ha betydning for selvforståelsen.

4.3 Organisering av økonomien

Mye forskning viser at det å få barn ofte trekker i retning av mer tradisjonell arbeidsfordeling, der han står for mesteparten av inntektene, mens hun gjør mesteparten av hus- og omsorgsarbeidet. Det å få barn er også forbundet med en større grad av felles økonomi. Ragnhild Brusdal skriver om dette i rapporten ”Økonomisk likestilling blant samboende og gifte” (Brusdal, Borgeraas og Stamsø 2013). Hun deler økonomisk organisering inn i to kategorier: *individuell økonomi* og *felles økonomi*. I individuell økonomi samarbeider partnerne om utgifter, mens de beholder resten av inntektene hver for seg. Når par har felles økonomi, deler de både utgiftene og det som blir til overs (Brusdal 2013: 30). På grunn av inntektsforskjeller, innebærer individuell økonomi ofte at den ene sitter igjen med mer penger enn den andre etter at utgiftene er betalt. De som har felles økonomi har igjen like mye hver. Arild beskriver organiseringen av parets økonomi på denne måten:

Vi hadde delt (økonomi). For da slipper vi å krangle om penger. Så det fant vi ut funka kjempebra. I starten så hadde vi noe sånn – helt latterlig, egentlig, noe sånn der kvitteringssystem. (...) Satt og regna på det og sånn da. Jeg finregna på det, altså. Det er så latterlig. Men nå har vi felleskonto. (Arild)

Når Arild kaller økonomien ”delt”, og samtidig forteller at de var nøye med å bruke like mye penger hver på felles utgifter, kan ”delt” bety separat. Paret har imidlertid endret måten de organiserte økonomien på. Tidligere regnet Arild nøye på det, slik at det skulle bli helt likt. Paret forkastet etter hvert denne løsningen, og opprettet en felles konto. Anette forteller om denne kontoen: ”Vi setter inn like mye penger hver. Uansett om den ene tjener mer enn den andre eller sånne ting, så har ikke det noe å si. Vi setter uansett inn like mye, så går det til felles ting.” Selv om paret forkastet ”kvitteringssystemet”, fortsatte de med den samme fordelingen. Også Daniel og Dina hadde denne organiseringen av økonomien. De forteller at de allerede før de flyttet sammen opprettet en felleskonto som begge satte inn like mye på

hver måned. Når de skulle bruke penger på mat eller aktiviteter sammen brukte de fra denne kontoen.

Samtidig som informantene oppfatter det å ha både egne kontoer og felleskonto som separat økonomi, har de et tydelig samarbeid om utgiftene. Organiseringen passer derfor med det Brusdal (2013: 30) kaller individuell økonomi. Samarbeidet om utgiftene kan tolkes som et uttrykk for fellesskap. Samtidig kan det å disponere resten av inntektene sine hver for seg tolkes som et individualistisk valg. Ifølge Giddens og Beck har det de siste årene skjedd en individualiseringsprosess i samfunnet. Det er ikke lenger tradisjoner og institusjonelle rammer som holder relasjoner sammen og fastsetter plikter og rettigheter for ektefeller eller partnere som lever i samliv. Dette gjør at både økonomisk organisering og spørsmål om hva det skal brukes penger på kan tas opp til forhandling (Giddens 1991; Aakvaag 2008: 268-277). Anette og Arild peker på nettopp det å slippe krangel som hovedgrunnen til å dele på de felles utgiftene, men ha resten av inntektene hver for seg. Dette er i tråd med Becks påstand om at individualiseringen av samfunnet kan føre til at individer får problemer med å leve i og tilpasse seg parforhold. Samtidig er det at begge beholder pengene de selv tjener nettopp en måte å kombinere et individualisert livsløp med samliv. Det å ha separat økonomi kan forsås som en måte for partnerne å beholde sin individuelle autonomi innenfor parforholdet. Gjennom å ha litt penger som er deres egne, blir de mindre avhengige av partneren og hans eller hennes meninger.

Der noen av informantene oppfatter økonomien som separat, var det en mer flytende organisering av økonomien hos andre. Bård uttrykker dette slik:

Den gangen var det jo jeg som tjente penger, og hun var student. Så da sa det seg jo selv hvor mesteparten av pengene kom fra, så det var ikke noe sånn rigid. Jeg tjente veldig mye penger. Og jeg kunne jo bruke dem og. Men jeg har nå brukt mye penger på hobbyer og sånt, og når en bruker mye penger ellers ... jeg ville nå bare bruke penger. Så om det var på Birgitte eller på meg selv, det hadde ikke noe mye å si.

Bård og Birgitte hadde ikke noen felleskonto. Likevel ser det ut til at økonomien var felles. Det var flytende grenser mellom hans og hennes penger, men siden han hadde størst inntekt, brukte de også mest av hans penger. På den måten forsørget han henne delvis økonomisk. Heller ikke Carine og Carl hadde noen felleskonto. Carl forteller at paret ikke har signert

samboerkontrakt, og heller ikke er gift. Derfor har de formelt sett separat økonomi. I praksis har økonomien imidlertid vært felles. Carine forteller:

Vi har hele tida balansert ut ifra at husleia går ut fra én konto, også tar den andre og kjøper mat og sånne ting. Og fyller på hvis det trengs ... altså, vi setter over til hverandre hvis én er tom, og sånt. Så lenge ingen av oss er blakke, så går det greit, liksom, vi bare setter over til hverandre. (Carine)

Paret regner ikke på hvem som bidrar med hva økonomisk, og har ikke avtalt noen sum hver av dem skal ha til sine egne ting. De forteller imidlertid videre at ingen av dem har pleid å bruke mye penger på seg selv. De var også studenter, og fikk den samme summen fra Lånekassen hver måned. Dette gjør at de uansett ville hatt igjen den samme summen hver, også om de hadde individuell økonomi. Det kommer fram at selv om pengene ”flyter” mellom kontoene deres, så deler de omtrent likt. De tror ikke at en av dem på noen måte forsørger den andre økonomisk. På den måten kan deres organisering av økonomien tolkes som et uttrykk for tillit. Begge er sikre på at den andre bruker penger på en måte som gagnar dem begge.

4.4 Husarbeid – den som ser det først må gjøre det

Fordelingen av husarbeid antas ofte å bli mer tradisjonell når par får barn. Både Halford m fl. (2015: 6), Lorensen m. fl. (2004: 344) og Fox (2009: 254) peker på at fordelingen av husarbeid kan få konsekvenser for parforholdet når par blir foreldre. Derfor tar jeg i dette kapitlet for meg hvordan parene organiserte husarbeidet *før* de fikk barn.

I Norge har tid brukt på husarbeid sunket jevnt fra 70-tallet og fremover (Kitterød 2012a). Husarbeidet er samtidig tydelig mer likt fordelt i dag enn på 70-tallet. Likevel bruker kvinner fortsatt langt mer tid på husarbeid enn det menn gjør (Kitterød 2012a: 50; Kitterød og Rønsen 2012: 173). Dette er også tendensen blant mine informanter, selv om bildet er nyansert. Det ser ut til at det er nokså stor variasjon i parenes arbeidsdeling: For eksempel har Carl og Carine, som er studenter, nesten lik fordeling, mens Arild og Anette ser ut til å ha den mest tradisjonelle fordelingen. Anette forteller:

Det ble mye irritasjoner. For at når han var hos meg, så var det jo min hybel, og så var han på besøk. Så da forventa jo ikke jeg at han skulle støvsuge og ta oppvasken og vaske klær og sånne ting. (...) Men da vi flytta inn i egen leilighet, da hadde jeg vel litt større forventninger om at det skulle hjelpes til. Men det ... ja. Det ble det ikke så mye av (Anette).

Her svarer Anette på mitt spørsmål om hvordan forholdet eventuelt endret seg da de ble samboere. Hun forventet at ”det skulle hjelpes til” da hun og Arild flyttet sammen. Hun forventet ikke likedeling av husarbeidet, men at han skulle ta en viss andel av det, i tråd med den generelle utviklingen at menn gjør mer husarbeid enn for noen tiår siden (Kitterød 2012b). Arild vektlegger at han og Anette har forskjellig standard. Han forklarer: ”Jeg bodde jo med en kompis før så ... der lot vi det bare rusle og gå begge to. Hun er litt sånn i andre enden av skalaen da. Litt ekstremt igjen da, kan du si. ” Med dette uttrykker Arild at han er uenig i at det faktisk *er*, eller trenger å være, så mye husarbeid som Anette mener det er. Han har ikke de samme kravene til renhet og ryddighet. Han forteller i etterkant at han selv hadde litt vel lave krav: ”Men hun hadde mye mer rett enn det jeg hadde, selvfølgelig. Men hun var ganske ekstrem da.” Anettes kommentar om hvordan de fordelte husarbeidet da de flyttet sammen er: ”Jeg trodde han skulle skjønne hva som måtte gjøres av seg selv.” Hun sier her at hun hadde en forventning om at han skulle se hva som måtte gjøres, for så å ta sin andel av arbeidet. Siden han hadde en annen oppfatning av hvor ryddig og rent de trengte å ha det, ble mesteparten av husarbeidet overlatt til Anette. Også Bård og Birgitte hadde et mønster der hun tok hovedansvaret for organiseringen av husarbeidet, og stadig var den som tok initiativ til å få ting gjort:

Men han gjorde det han fikk beskjed om, hvis jeg sa at han skulle støvsuge, så gjorde han det, men han kom ikke på det selv, nei. (Birgitte)

Men jeg har gjort en del jeg og, men det er mest når jeg får beskjed om det. Jeg liker ikke å støvsuge hvis ikke det er lyd. Det skal helst være stein og sånn. Så det er litt sånn at den som ser det først må gjøre det. (Bård)

Det samme mønsteret gjelder her. Han gjorde ting når han fikk beskjed om det, mens hun ble den som måtte ta ansvar for at det ble gjort. Birgitte så først at noe måtte gjøres, fordi hun hadde en annen idé om hvordan det burde være enn det Bård hadde. Dermed ble det ofte hun som gjorde det, om hun da ikke ba han om å gjøre det.

Carl og Carine hadde størst grad av likedeling av husarbeidet. De har imidlertid ikke helt lik oppfatning av hvem som gjorde mest før de fikk barn. Her har jeg inntrykk av at de likevel er noenlunde samstemte – de er begge enige om at husarbeidet var *omtrent* likt fordelt:

Det var egentlig ganske jevnt fordelt når vi flytta sammen. Før vi hadde barn så var det ganske jevnt fordelt, vi tok annenhver vask og lagde middag sammen, som regel. (Carl)

Ja ... Hva skal jeg si? Ganske jevnt. Men ... jeg tror nok at jeg kanskje – det er ikke sikkert Carl er enig, men jeg tror nok at jeg har gjort litt mer enn han hele veien. Men jeg kan ikke huske at det er noe som har irritert meg. Det har vært ganske jevnt. (Carine)

Det at de begge forteller om ”ganske jevn” arbeidsfordeling før de fikk barn, kan tyde på at de praktiserer likestilling. Det at de begge er i gang med høyere utdanning og planlegger å ta mastergrad, sannsynliggjør at de slutter opp om likestillingsidealet, som har størst klangbunn blant høyt utdannede i middelklassen (Aarseth 2010: 350, Aarseth 2008: 56).

Det paret som fordelte husarbeidet mest utradisjonelt er Daniel og Dina, der han gjorde mest husarbeid. De uttrykker begge to at målet er lik fordeling av husarbeidet, men at dette ikke har vært lett å få til:

Hun: Vi har vel omtrent samme syn på hvor ryddig og rotete ... Altså, hvor idealet er, da. Og det ligger litt under gjennomsnittet for hva som er vanlig.

Han: Jeg tror kanskje at jeg er litt mer opptatt av å ha det ryddig enn deg.

Hun: Ja ... Men jeg liker det, jeg også. Jeg liker å ha det ryddig, men jeg er mer sånn at hvis jeg er sliten så vil jeg heller bare slappe av enn å rydde, da.

(Dina og Daniel)

I utførelse så er det mer sånn at du biter tenna sammen og gjør det på kvelden, mens jeg bare ”åh, kan vi ikke heller se på tv”. Jeg husker vi hadde ganske mange forskjellige sånne måter å ... det var en sånn periode der vi skrev opp hvor mye vi faktisk gjorde, da, for han hadde kanskje en tendens til å gjøre litt mer enn meg, da. (Dina)

Det er en tydelig likhet mellom hvordan Anette og Arild og Dina og Daniel organiserte forsørgelsen før de ble foreldre. Begge parene var enige om at begge skulle bidra like mye økonomisk, mens husarbeidet ble ujevnt fordelt, slik at det ble mest på den ene. Både uenighet om standarden for hvor ryddig og rent det trenger å være og den enkeltes evner og overskudd fungerer som forklaringer på ulikheten. Parenes praksiser når det gjelder fordeling av husarbeid ser imidlertid ikke ut til å være avklart, og dermed havner partnerne stadig i konflikt- eller forhandlingssituasjoner. Hos Carl og Carine ser det ikke ut til å være langt mellom ideal og praksis når det gjelder fordeling av husarbeid, mens Bård og Anette er enige om at fordelingen skal være som den er, selv om fordelingen er ujevn. Dermed ser det ut til at det å ha avklart praksis er av stor betydning, helt i tråd med Halses påstand om at avklart rollefordeling bidrar til mindre konflikter i parforholdet (Halse 2006: 37). Videre er det

vanskelig å se noe fast mønster i informantenes fordeling av husarbeid. Det mest slående funnet er derfor variasjonen som kommer fram. Dette tyder på en viss individualisering av pars fordeling av husarbeid, i tråd med individualiseringstesen. Det ser ut til at par uten barn kan forhandle om husarbeid, og forholder seg refleksivt til tradisjoner og kjønnsstrukturer. Også dette støtter opp om at rene forhold ikke kun er et ideal, men at Giddens peker på trekk som i større eller mindre grad eksisterer i moderne parforhold.

4.5 Parforholdet før barn – oppsummering

I dette kapittelet har jeg analysert hvordan informantenes parforhold var før de fikk barn, med vekt på pardannelse, nærhet og avstand. Jeg tar til slutt for meg økonomisk organisering og fordeling av husarbeid.

Et funn er at informantene forteller om tid tilbragt sammen når de beskriver forholdet slik det var før de fikk barn. Det å bli kjent og tilbringe mye tid sammen fremstår som viktig for å oppnå intimitet og nærhet. Jeg forstår dette i lys av Giddens' teori om rene forhold. Parene definerer seg som par etter en gjensidig selvavsløringsprosess, der de har stilt seg stadig mer sårbare for hverandre, og delt stadig mer av livet. Etter hvert flyttet alle parene sammen. Å flytte sammen er noe som uttrykker at paret har kommet nærere hverandre relasjonelt, og derfor også ønsker å være nær hverandre geografisk. På den måten uttrykker samboerskap en nærhet, samtidig som det også åpner for å bli kjent med andre sider av kjæresten.

Videre sier informantene at de tilbragte mye tid sammen som et par blant venner. I den settingen var det ikke alltid viktig at de var der som et par, poenget var å være sosiale og pleie vennskskapsrelasjoner. På den måten har det å bruke tid med venner åpenbart en egenverdi for informantene. Samtidig kan det også tenkes at disse sosiale situasjonene kan være arenaer hvor parforholdet bekreftes fra omverdenen. Det å tilbringe mye tid alene sammen fremstår som noe informantene tar for gitt som en del av et kjæresteforhold, og som en viktig del av en parpraksis. Som en motvekt til alt kjæresteparene gjør sammen, snakker noen av informantene også om et behov for å være alene og gjøre sine egne ting. Dette behovet ser ut til å være ulikt fordelt, og størst hos de mannlige informantene.

Til slutt i kapitlet har jeg tatt for meg organiseringen av parets økonomi og fordelingen av husarbeid. To av parene har fellesøkonomi, mens to av parene har separat økonomi med samarbeid om felles utgifter. Disse er nøye på å dele utgiftene likt mellom seg. Når det gjelder husarbeid, er det mest påfallende at det er stor variasjon i hvordan parene fordelte det. Dette viser at det ikke er én fastlagt måte å leve sammen på, og at hverdagen kan organiseres på en rekke forskjellige måter. Det var de parene som hadde individuell økonomi som synes å forhandle mest om husarbeidet, noe som kan være et uttrykk for individorientering. Disse parene hadde også en mindre avklart arbeidsfordeling enn de to andre parene, noe som kan forklare at de stadig reforhandler om fordelingen.

5. Å bli foreldre

Dette kapittelet handler om informantenes forståelse av det å bli foreldre. Jeg begynner med deres forventninger til det å bli foreldre, og hvordan de opplevde at forventningene passet med virkeligheten. Deretter tar jeg for meg parforholdet mer spesifikt. Hvordan påvirket overgangen til foreldreskap forholdet mellom fellesskap og autonomi? Er det fortsatt en sammenflytende kjærlighet som holder parene sammen?

5.1 Forventninger og virkelighet

Hos alle informantparene var det kvinnen som først hadde tatt opp spørsmålet om barn. Flere av kvinnene forteller at de lenge har hatt et ønske om å bli mødre, og at de ønsker å bruke tid med familien. Birgitte forteller:

Målet med livet mitt, det var å skaffe seg en familie og en fast jobb. (...) Så jeg har alltid hatt veldig lyst på barn, og masa veldig mye på Bård. For han var ikke så veldig interessert i det. (...) Jeg hadde veldig sånn bilde av hvordan det familielivet skulle være, med baby og vi skulle kose oss og gå på trilletter og vi skulle kanskje på hytta litt og ... Og jeg gleda meg veldig til å bli en familie, da. At nå skulle det på en måte bli oss. (Birgitte)

Birgittes mål med livet først og fremst dreier seg om å ha en familie, og at det å ha barn hører med i dette bildet. Birgitte og Bård hadde vært gift en stund før de fikk barn, og de har også vært gjennom tunge perioder sammen. Likevel oppfattet hun det å få barn sammen som det som virkelig skulle binde dem sammen, og gjøre dem til en familie. Birgitte sier videre at for henne var barn nesten et kriterium for å være en familie. Også Carine forteller om positive forventninger: ”Jeg så jo for meg at det kom til å bli ganske koselig. Med meg og Carl og en liten baby.” Carine hadde et nokså romantisk syn på det å bli foreldre, og vektlegger det positive ved å få barn når hun forteller om forventningene sine. Videre er det ikke bare det å ha en baby som i seg selv er koselig, men det at hun har en baby *sammen med* Carl. Forstått på denne måten symboliserer barn en samhørighet, og er noe som gir parforholdet en ny dimensjon.

Både de kvinnelige og de mannlige informantene forventet imidlertid at småbarnsperioden skulle være slitsom og travel. Carl omtaler denne forventningen slik: ”Altså ... utover det man hører, og får med seg i populærkulturen, så hadde jeg ikke så veldig mye. Jeg visste det kom til å bli seine netter og lite soving og sånn”. Carl forteller at han ikke hadde så mange

forventninger til det å få barn, men at han gjennom media og populærkultur hadde fått med seg at man ikke får mye søvn som småbarnsforeldre. Samtidig viser ikke sitatet noen utpreget negativ holdning til det å få barn. Dette stemmer også godt overens med helhetsinntrykket jeg fikk under intervjuet med Carl. Andre forventninger var at det kom til å bli lite søvn, hardt arbeid og lite tid. Ingen av fedrene i utvalget nevnte hygge eller fellesskap som noen forventning ved å ha barn. Bård peker imidlertid selv på at det var positive ting ved det å ha barn som han på forhånd ikke hadde tenkt over:

Jeg hadde veldig lite forventninger. Jeg var mest sånn negativt innstilt, egentlig, og tenkte det kom til å bli bare pes og lite tid og ... Og det er jo lite tid. Jeg hadde bare ikke kalkulert med at det er jo mye artig med ungene og. (Bård)

Der fedrene uttrykker få positive forventninger til det å få barn, kommer det fram at mødrene var mer positivt innstilt. Tradisjonelt har kvinner hatt en sterkere tilknytning til hjemmet enn menn. Selv om det ikke trenger å være sånn i dagens Norge, kan det se ut som kvinner er mer orientert mot hjem og familie enn menn, når kvinner for eksempel gjør mer husarbeid enn menn, og oftere jobber deltid (Kitterød 2012a: 50; Kitterød og Rønsen 2012: 173). Menn har i den tradisjonelle arbeidsdelingen hatt en sterkere tilknytning til arbeidslivet. Dersom menn opplever jobben som en viktig del av deres identitet, kan det å få barn fremstå som en trussel mot en karriereorientert selvforståelse. Samtidig viser Brandth og Kvande (2003:14) at også det å være en nærværende far kan være en bekreftelse på hans maskuline identitet. Når det i alle parene var kvinnen som først foreslo, eller maste om, å få barn, kan dette likevel være et uttrykk for en kjønnsforskjell i orientering mot hjem eller arbeid.

LeMasters (1957) foreslo i sin tid at mange par opplever en krise i overgangen til foreldreskap fordi det å få barn er svært romantisert i samfunnet. Dette viser seg å ikke være hele sannheten i dagens Norge. Mine informanter var alle innstilt på at det ikke kun er en dans på roser å ha små barn. Likevel var det aspekter ved det å bli foreldre som overrasket informantene, og som kanskje fortsatt romantiseres eller forenkles i samfunnet. Anette forteller:

Men hvor vanskelig ting kunne være, det kunne man ikke forvente. Man tenker at ok, så kommer ungen ut, og så skal du få han på magen, og så skal du få den morsfølelsen med én gang. Sånn var det ikke. Og så skal du liksom amme, og så skal alt fungere så fint. Men sånn

var det ikke for meg da. Også var det en litt traumatisk fødsel og sånn da. Så jeg gikk vel inn i en sånn annen fase. Litt mer sånn overlevelseseffekt. Og sleit litt med å få til den amminga og sånne ting. Og da føler man seg ganske ræva som mor da. For det er sånn som skal komme helt av seg selv. (Anette)

Ellingsæter viser i sin artikkel ”De «nye» mødrene og remoralisering av moderskapet” (2005) at moderskapet er *naturalisert*, eller at det sosialt har blitt naturliggjort, gjennom en lang historisk prosess. Når Anette forventet at hun skulle føle morskjærligheten med en gang, og at ammingen skulle komme i gang uten problemer, er ikke dette forventninger som har oppstått i et sosialt vakuum i hennes drømmer om å bli mor. Ellingsæter (2005) viser at kvinners omsorgsevne tidligere ble sett på som en ervervet egenskap, ikke en naturlig følge av å føde et barn. Nettopp på grunn av forestillingen om denne ”naturlige morsfølelsen”, opplevde Anette seg som en dårlig mor. Hun verken følte det rette eller fikk til det mest naturlige i verden – å amme. Denne naturaliseringen av moderskapet, innebærer også en romantisering. Ambivalens og vonde følelser feies under teppet, og den dominerende fortellingen handler om lykke og umiddelbar kjærlighet. Når dette ikke samsvarer med virkeligheten, kan det, i tråd med LeMaster (1957) sine funn, føre til dårlig selvfølelse og skyldfølelse for å ikke være en bedre mor.

Ellingsæter (2005) beskriver at farskap ikke er naturalisert på samme måte som moderskap. Derfor vil jeg også anta at nye fedre ikke forventer å få en ”naturlig” farsfølelse ved første møte med barnet. Bård forventet imidlertid store følelser:

Nei, altså, jeg tenkte jo det at ”fader, er det meg det er noe galt med, som ikke føler noe spesielt for den her?” For på film, ikke sant, så ser du at fedre blir så glad at de skriker under fødselen og sånt. Jeg var mer sånn ”ok, glad vi er ferdig med det der, og der er han”. Men jeg kan si det da, at vi er flere på min alder på min jobb, da. Og kompiser og sånt som har fått omtrent samtidig som oss, og da spurte jeg hva de følte, da, og det var samme regla for alle, virka det som. Sånn ”ok, det er noe som puster her som trenger hjelp ... gi’ n til mora”. Det er jo sånn. Og det tror jeg ... Det virker som det er ganske naturlig. (Bård)

Det at Bård forventet sterke følelser under fødselen kan tyde på at også diskursen om farskap er i endring. Samtidig har Bård snakket med kamerater som også har opplevd å bli fedre, og han konkluderer med at det å bli *mor* etter å ha født er noe mer ”naturlig” enn det å bli *far* etter å ha sett sitt eget barn fødes. Som Ellingsæter (2005) viser, er begrepet ”naturlig” noe som er diskursivt skapt. Det at kvinner går gravide og kan amme er en biologisk faktor som kanskje bidrar til at moderlig omsorg oppfattes som en naturgitt følge av det å føde. Dersom

en kvinne ammer blir det også automatisk slik hun er den barnet trenger mest de første månedene. Som Oftung (2012) peker på, knytter barn seg vanligvis til det kjente og trygge. Når barnets mor ammer og for barnet er synonym med mat, trygghet og trøst, er det dermed moren barnet søker til også når det er andre ting enn melk det har behov for. For paret kan dette oppleves som en bekreftelse på foreldrenes kjønnsidentitet. Hennes identitet som den ”naturlige” omsorgspersonen forsterkes, mens han havner i en hjelpe-til-posisjon. Det at det finnes ulike handlingsrom og idealer for menn og kvinner er etter min mening viktig fordi det bidrar til å posisjonere de nye foreldrene i forhold til hverandre. Halse (2006: 31) påpeker at nybakte mødre ofte kan få en opplevelse av å defineres av barnet, og miste styring over egen hverdag fordi det nå er barnet som er viktigst. Hvis tilknytningen mellom mor og barn er mer selvsagt enn tilknytningen mellom far og barn, mister kvinnen mer autonomi enn mannen når kjæresten blir foreldre. Balansen i forholdet endres. Samtidig kan det dyadiske forholdet mellom mor og barn også gi mannen en opplevelse av å stå på sidelinjen. Bård reflekterer rundt dette, og sier ”Du er bare en statist som skal hjelpe til”. Det at den nye faren bruker lang tid på å få farsfølelser, og føler seg tilsidesatt av det nære båndet mellom mor og barn kan knyttes til Halses konvensjonelle familietype (Halse 2006: 32). Arbeidsdelingen hos Bård og Birgitte er ikke like tradisjonell som i Halses konvensjonelle familietype. Det ser likevel ut til at måten parforholdet påvirkes av foreldreskap kan variere etter familietype.

Vi har sett at noen av informantene forventet ”naturlige” foreldreskap, at mors- og farsfølelse og skulle komme ”av seg selv”, som en biologisk følge av det å få barn. Det at dette ikke stemte overens med virkeligheten overrasket dem. Det imidlertid er verdt å merke seg at det er stor variasjon i datamaterialet når det gjelder hvor lang tid det tok å få en tett følelsesmessig tilknytning til barnet. Dette er noe alle informantene fikk til slutt.

En tendens i datamaterialet er at informantene syntes å være forberedt på det de hadde hørt om å bære tungt, få lite søvn og være slitne. De var også forberedt på å få mindre tid og overskudd til hverandre, men ikke på at partnerne skulle komme til å oppfatte foreldreskap på ulike måter. Heller ikke det at foreldreskapet førte med seg en konstant engstelse og usikkerhet var de forberedt på. Carine forteller om dette:

Jeg var kanskje ikke forberedt på hvor tøff den aller første tida, de første to-tre månedene, var. Det var en ganske stor psykisk belastning. Det var en veldig omveltning, og jeg hadde problemer med å sove, og det var liksom mye som skjedde. Det var jeg ikke forberedt på, at

det skulle være så ... Altså, jeg var jo forberedt på at jeg måtte opp om natta og sånne ting, men ikke ... Ja. (...) Da ble jeg liggende mye i senga og amma henne til hun sovna, og så lå jeg liksom på pinne for at ikke hun skulle våkne, og tenkte og var skikkelig stressa. (Carine).

Carl hadde ikke den samme opplevelsen av hvordan den første tida som foreldre var:

Det tok ganske lang tid for meg å forstå og skjønne hvilke bekymringer hun faktisk satt med. For jeg følte aller mest den første måneden, da, kanskje, så følte jeg at det gikk ganske bra, egentlig. Mens hun følte at det var veldig vanskelig. Altså, rent praktisk så fikk vi det jo til. Men mer sånn ... man sitter alltid med så mye bekymringer i starten, sånn har barnet det bra og er hun frisk og ... Går utviklingen som den skal. Hvor jeg kanskje følte mer ... jeg skjønnte ikke helt noen av de bekymringene hun hadde, da. (...) Det førte til at vi måtte prate ganske mye om oss, i etterkant, altså. Men det løste seg til slutt. (Carl)

Carine var 21 år da hun ble mor. Hennes relativt unge alder sammenlignet med gjennomsnittsalderen for førstegangsfødende kan ha bidratt til at hun var en de informantene som sterkest kjente på usikkerheten i forbindelse med å skulle ta seg av et barn. Likevel er ikke hennes historie unik, usikkerhet var en tendens hos de fleste som nye foreldre, og spesielt for mødre. Denne konstante bekymringen har mye til felles med LaRossa og LaRossa (1981) sine beskrivelser av foreldreskap som et system av ”total coverage”, der foreldrene til enhver tid må være tilgjengelige for barnet. Som Ellingsæter (2005) viser, er det ofte mødre som sterkest føler på dette kravet. Hun kaller morsidealet for ”det grenseløse moderskapet”. I det at moderskapet er grenseløst legger hun at idealet er å overse egne behov, og alltid strekke seg til det ytterste for barnets beste. Men når morsidealet er grenseløst, hva skjer da med parforholdet? Det at diskursen om grenseløse foreldreskap først og fremst er noe som treffer mødre, kan forklare at Carl ikke følte på det samme stresset som Carine. Da han ikke forsto hennes følelser den første tida etter de hadde fått barn førte til at paret måtte prate alvorlig om forholdet i etterkant. I Giddens rene forhold bygger intimiteten mellom partnere på at partnerne deler og forstår hverandres innerste følelser. Det at Carl ikke skjønnte hva Carine mente når hun var stresset og redd, kan ha ført til en ensomhetsfølelse hos henne. Uten å kunne gjøre bekymringene forståelige for ham, ble hun gående alene med dem. Som Jamieson (1998) peker på, er idealet om forhold basert på gjensidig utveksling av ens innerste følelser dominerende i samfunnet. Derfor kan det føles problematisk når parpraksisen plutselig bryter med denne intimitetsforståelsen. Samtidig peker Halse (2006: 31) helt enkelt på at mødre har behov for særlig støtte i den første perioden av barnets levetid. Når ikke Carl oppfattet dette, kan Carine ha følt seg sviktet.

5.2 Familietid, kjærestetid og egentid

I kapittel 4 viste jeg at informantenes forhold syntes å ha en innebygd spenning mellom fellesskap og autonomi. Balansegangen mellom tid alene og tid sammen så imidlertid ut til å være noe informantene mestret og tok for gitt. Det å også ha et eget liv og egne interesser utenfor forholdet lot til å være viktig for informantene. Giddens (1992: 97) hevder også at autonomi er en viktig forutsetning for rene forhold. Når par får barn, blir det imidlertid mindre tid til disposisjon. Derfor vil jeg anta at spenningen mellom fellesskap og autonomi blir sterkere, og at prioritering av tidsbruk er et større forhandlings- eller konflikttema.

5.2.1 ”Vi er et team” – samarbeid og individualitet

Det kommer også fram at informantene fikk mindre tid til både hverandre og til seg selv etter at de ble foreldre. Parene, som åpenbart må disponere tiden annerledes enn før, ser imidlertid ut til å ha lite konflikter angående dette. Informantene forteller om travle hverdager, der det å bruke tid på seg selv eller på hverandre ikke alltid er like lett. Overtidsarbeid er ikke lenger like lett, og noen har gått ned i stillingsprosent for å prioritere husarbeid. Informantene er enige om at det er barnets beste som kommer først. Fortsatt mener de imidlertid at de trenger *noe* kjærestetid, definert som tid der de bare kan være kjæresten, og *noe* egentid, enten det er med venner eller helt alene. Når de reflekterer rundt prioriteringene, kommer omsorg for partneren og lojalitet med tanke på *samarbeidet* inn som viktige verdier. Parene betrakter seg som team, og hvis én ikke er til stede, blir det mer på den andre. Arbeid kommer på den måten fram som et viktig trekk ved fellesskapet mellom partnerne. Carl forklarer det slik: ”det går litt på at hvis en av oss, hvis for eksempel jeg etter jeg har vært og studert, skal dra å møte noen andre, så betyr jo det at det blir dobbelt så mye arbeid for Carine”. Familietida blir et arbeidsfellesskap, der partnerne står sammen om en rekke oppgaver. Når det står mellom egentid og ”familietid”, forstått som tid sammen mens barna er våkne og til stede, blir det på grunn av arbeidsfellesskapet ofte familietida som prioriteres.

På kveldene, etter barna hadde lagt seg, får imidlertid alle parene tid for seg selv. Birgitte forklarer:

Men jeg har vært veldig nazi på leggetid. (...) Så etter klokka syv, så har det på en måte vært meg og Bård. (...) Og da har det vært stille! Og det er jo nesten like viktig som småbarnsforeldre. Og da har det vært mulighet til å få prata litt. Også har det vært mulighet

til å sitte litt inntil hverandre og se tv og ja, gjøre ting som vi har syntes har vært ålreit tidligere og da, følge med på serier på Netflix, for eksempel. (Birgitte)

Alle informantene forteller at de vanligvis har tid alene med partneren på kvelden. Denne tiden er definert som kjærestetid, og det er først og fremst nå de har mulighet til å pleie forholdet og prate ordentlig sammen. Samtidig er det også denne tiden det passer best å ta av hvis en av dem ønsker tid for seg selv eller vil legge planer med venner. Det at tiden er en knapp ressurs gjør at parene må vurdere tidsprioriteringene sine i en mye større grad enn før de ble foreldre. Med egentid som uttrykk for autonomi, kan tidspresset i småbarnsfamilien true den enkeltes autonomi. Det ser ut til at alle parene prøver å ivareta autonomien gjennom at de til en viss grad oppfordrer hverandre til å finne på noe alene eller med venner iblant. Det må imidlertid være en balanse, vektlegger Carl:

Det er ganske 50/50. Jeg får litt dårlig samvittighet hvis jeg bare skal sitte og gjøre mine egne ting to kvelder på rad, så det blir gjerne annenhver dag. Da føler jeg at jeg forsømmer forholdet vårt, hvis jeg sitter for mye alene. (Carl)

Det at de både har behov for tid sammen og tid fra hverandre, og at forholdet blir bedre dersom begge disse behovene til en viss grad blir dekket, ser ut til å være viktig både før og etter de ble foreldre. Endringen her er at den nye tidskategorien, familietid, anses som et arbeidsfellesskap. Informantene må i mye større grad enn før reflektere rundt tidsprioritering. Det er i denne refleksive prosessen de trekker inn både arbeidsdelingen (det blir mer på den ene hvis den andre ikke er hjemme) og viktigheten av å tilbringe tid sammen alene som et par. Før parene fikk barn, ser det ut til at dette var noe de i større grad tok for gitt som en del av parpraksisen.

Beck og Beck-Gernsheim (2002) argumenterer for at det er vanskeligere å lykkes med kjærlighetsforhold i dagens samfunn enn før fordi både arbeid og "nye" moderskap og faderskap legger press på forholdet. Når partnere skal kombinere sine individualistiske livsløp med å leve sammen, møter de mange og store utfordringer. Det at informantene viser høy grad av refleksjon rundt tidsbruk etter at de har fått barn, viser at tidsbruk er en større utfordring nå enn før de hadde barn. Carl sier at det å gi hverandre noe tid alene og å anerkjenne at partnere har behov for tid fra hverandre er helt essensielt for parforholdets kvalitet i overgangen til foreldreskap. Han utdyper: "Fordi når man ikke har barn, så kommer de mulighetene til å være alene, de kommer naturlig. Mens når man har barn, så gjør de ikke

det lenger. Da må man si det, at nå trenger jeg å møte mine venner.” Det har med andre ord skjedd så store endringer i hverdagen at det Carl før opplevde å kunne ta for gitt, ikke lenger er en selvfølge. Anette er inne på noe av det samme, og peker på at livet umulig kunne fortsette helt som før etter at de hadde fått barn:

Men jeg tror at man må bare legge lista litt lavere. For jeg tror at tidsklemma handler veldig mye om selvfokus og. Altså, folk har veldig mye fokus på at man skal rekke alt man gjorde før man fikk barn. Og det gjør man ikke. (Anette)

Samliv med barn gir mindre rom for individualistiske livsløp enn samliv uten barn. I denne konteksten fremstår informantene som kompetente aktører, som verdsetter både selvstendighet, samliv og familieliv. De tilpasser forventningene etter hva som er mulig å få til, og er opptatt av å avlaste hverandre.

5.2.2 Barnevakt for parrelasjonens skyld

For å få mer tid til rådighet bruker flere av informantene barnevakter. Både tilgangen på barnevakter og hva foreldrene bruker den barnefrie tida på varierer. Bård og Birgitte forteller at naboenta gjerne sitter barnevakt etter ungene har lagt seg. I tillegg bor barnas besteforeldre i nærheten. Dette gjør at paret har god tilgang på barnevakter. De forteller at de bruker naboenta som barnevakt dersom om de har hver sine planer utenfor huset en kveld, eller om de vil finne på noe sammen utenfor huset. Samtidig finnes det en grense for hvor uviktig planene kan være, forteller Bård: ”Det er litt sånne unødvendige ting, litt sånn om vi gjerne vil ta helgehandelen i lag, liksom. Det er bare tull.” Selv om Bård og Birgitte har god tilgang på barnevakter, må de prioritere hvordan de skal bruke tiden. Fritidsaktiviteter er en gyldig grunn, mens det å gjøre en oppgave sammen som fint kan gjøres alene oppfattes som sløsing av en begrenset ressurs. Denne prioriteringen kan være et uttrykk for at paret verdsetter personlig autonomi høyt, og at egentid og mulighet til å bruke tid på egne hobbyer og interesser er viktig for dem. I rene forhold er autonomi en essensiell faktor. Gjennom å ha personlig autonomi kan partnerne delta i, og påvirke, felles beslutninger på lik linje. Autonomi blir slik noe som sikrer demokrati i parforholdet. Dessuten kan tiden paret tilbringer sammen også få en bedre kvalitet når begge har muligheten til å også ha ”sitt eget liv”. Gjennom å bruke tid på hobbyer, kurs og trening, får paret stadig nye impulser, og det ser ut til at både Bård og Birgitte verdsetter dette høyt.

Det er imidlertid ikke bare tilgangen på barnepass som påvirker hvor mye dette blir brukt. Alle parene har fått et barn til etter det første, og hvis ikke det yngste barnet er stort nok til å ha barnevakt, får foreldrene likevel ikke helt fri. Daniel forklarer: ”Vi kan jo ikke ha barnevakt til den minste enda, så når vi uansett må være med henne, så er det nesten bare hyggelig å være med storesøster samtidig.” Også barn på samme alder er forskjellige, og Daniel og Dina forteller at det var lettere å ha barnevakt til det første barnet enn det neste fordi den siste ikke tar flaske. De tror likevel at de kommer til å bruke mer barnevakt når begge ungene kan passes av andre. I motsetning til Bård og Birgitte, er det ikke egne fritidsaktiviteter som står høyest i kurs når paret kan bruke mer barnevakter. Dina forteller: ”Det har vi snakka om, at hvis vi hadde fått barnevakt nå, så hadde vi bare villet vært hjemme et døgn. Hjemme, gått en lang tur her i området, kommet tilbake og bare spilt et spill, slappa av ... Det er førsteprioritet.” Det at paret først og fremst ønsker å slappe av sammen viser, utover at de er slitne, at det å bruke tid sammen er noe de prioriterer høyt. Her kommer autonomien i bakgrunnen, mens fellesskapet er viktig. Arild og Anette snakker også om det å kunne hvile ut:

Han: Det blir sånn at hun kommer og passer dem her, og så ligger vi og sover. Det skjer ikke at vi får barnevakt og så drar vi på byen og slår ut håret, nei.

Hun: Ja, og hvis vi er hjemme begge to, og moren din kommer en søndag, så springer vi jo bare rett opp og legger oss tvert, liksom.
(Arild og Anette)

Det at Arild og Anette prioriterer søvn og hvile viser ikke bare at dette er noe de mangler, men etter min tolkning også at de forholder seg til et foreldreideal om at barna alltid skal komme først. Det å dra ut for å ha det gøy anser de ikke som viktig nok til å være borte fra barna. Gjennom å strekke egne grenser til det ytterste for barnas skyld, kan også foreldrene opprettholde en selvidentitet som gode foreldre. Hele livsstilen deres sirkler rundt barna, i en så stor grad at de ikke får dekket sine egne søvnbehov. Ellingsæter (2005) peker på at foreldre møter en diskurs der idealet er å overse egne behov og strekke seg til det ytterste for å dekke det som til enhver tid anses som barnets beste. I en slik sammenheng kan søvnmangel tolkes som et symbol for det gode foreldreskap, og for at paret prioriterer barna – deres felles prosjekt – høyt. Informantene knytter imidlertid søvnmangel og det å være slitne til et økt konfliktnivå i parforholdet. Søvn mangelen er ikke kun noe symbolsk, det er også et faktum som påvirker både hverdagsliv og parforhold. Alle informantene forteller om at de tåler mindre fra hverandre når de fra før er trøtte og utslitte. Dette kan knyttes til behovsteori, som

for eksempel Maslows behovspyramide, der selvrealisering, eller hobbyer, er øverst, mens både fysiologiske behov og sosiale behov, som tilhørighet og kjærighet, er mer basale. Hos Maslow må de mest grunnleggende behovene dekket før individer kan tenke på selvrealisering (Imsen 2010). Det å sove ut blir dermed en forutsetning for å kunne vedlikeholde eller forbedre forholdet.

5.3 Økonomi og husarbeid

I dette kapitlet tar jeg for meg økonomisk organisering og fordeling av husarbeid etter at parene fikk barn. Som vi har sett, fører det å få barn til en mer tradisjonell arbeidsdeling. Før de fikk barn, var det relativt stort variasjon i arbeidsfordeling og organisering av økonomien blant mine informantpar. Dette gjør det interessant å se om det likevel er noen fellestrekk ved utviklingen etter parene fikk barn. Jeg ser først på hva som skjedde med parenes økonomiske organisering etter at de fikk barn, og deretter på hvordan de fordeler husarbeidet.

5.3.1 Mot felles økonomi

Før parene fikk barn, oppfattet Carl og Carine og Bård og Birgitte økonomien som nokså felles, mens de to andre parene hadde mer tydelige skiller. Hovedtendensen i datamaterialet er at alle parene opplever økonomien som mer felles etter at de har fått barn. Når det gjelder fordelingen av lønnsarbeid, er det to par hvor begge jobber eller studerer på fulltid, mens det i de to andre parene er en fordeling der kvinnene jobber deltid mens mennene jobber 100 %. Jeg forbinder denne sistnevnte forsørgermodellen med det Skrede og Wiik (2012: 230, 239) kaller ”likestilling light”, der kvinnen tjener mellom 36 og 80 % av mannens inntekt.

Arild og Anette har fortsatt det samme systemet med en felleskonto der de setter inn en bestemt sum hver i måneden. Resten av lønna si har de hver for seg. På den måten kan det se ut som de fortsatt har like individuell økonomi som før. Men utgiftene har steget, og i praksis har de lite penger hver for seg. Dessuten ser det ut til at de er mer fellesskapsorienterte enn før de hadde barn. Arild uttrykker det slik:

Vi setter inn like mye, men hvis hun mister jobben eller noe sånt, så skal jeg forsørge henne uansett, ikke sant, og sånne ting. Så det er noe helt annet egentlig. Men vi har fortsatt den samme basisen på systemet i dag. Men det er bare for at vi skal ha litt sånn hobbykonto. (Arild)

Der paret før disponerte mesteparten av pengene sine hver for seg, har utgiftene nå steget så mye at økonomien er å betrakte som felles på grunn av samarbeidet paret har om utgifter.

Daniel og Dina hadde tidligere den samme individuelle organiseringen av økonomien, der de samarbeidet om utgifter, og hadde resten av inntektene hver for seg. Da de giftet seg og kjøpte hus, og senere fikk barn, steg utgiftene. Da Dina kom i gjeld til Daniel, ble paret enig om at dette ikke var holdbart. Dina forklarer: ”Men etter hvert så ble det sånn, at hvis den ene jobber deltid, så er det jo for å ta seg av barn og husarbeid, så da var det best å ha felles økonomi.” Nå setter paret husarbeid og økonomi i sammenheng. Det ene er like arbeidsbelastende som det andre, mener de, og hvis én jobber deltid, er det på grunn av husarbeid og barneomsorg. Med en slik tankegang blir det rettferdig å disponere husholdningens inntekter i fellesskap.

Studentparet, Carl og Carine, er det eneste paret som ikke har opplevd noen endring mot mer tradisjonell økonomisk organisering gjennom overgangen til foreldreskap. Dette paret har lenge hatt en fri flyt av penger, der begge har bidratt med omtrent like mye, og overført mellom kontoene ved behov. En årsak til at det ikke har skjedd endringer i parets økonomiske organisering kan være at begge fortsatt er studenter, og at de leier bolig. Når den økonomiske situasjonen endrer seg er det mulig at også de vil forandre på den økonomiske organiseringen.

Det at tendensen blant mine informanter er at økonomien blir mer felles etter parene har fått barn, samsvarer med Noack, Lyngstad og Tufte (2011) sine funn. Det kan være et uttrykk for at partnerne før så seg selv som to individer som levde sammen, mens de nå i større grad er *én familie*. Med barn fulgte en annen selvforståelse og en større orientering mot det å gjøre familie som et felles prosjekt. Det at familie er et fellesskapsprosjekt, gjør imidlertid at det er mindre plass til individualitet. Når Arild og Anette likevel beholder sine egne kontoer som ”hobbykontoer”, kan det tolkes som et uttrykk for individuell autonomi i parforholdet. De har en grense mellom ”meg” og ”deg”, og bestemmer selv hva de vil bruke disse egne sparepengene på.

5.3.2 Husarbeidsfordeling i tradisjonell retning, men ikke uten motstand

I datamaterialet mitt fant jeg til en viss grad støtte for det at barn fører til en mer tradisjonell arbeidsfordeling. For eksempel viser dette utdraget fra intervjuet med Arild og Anette deres fordeling:

Hun: Det er jo ikke så ofte (han gjør husarbeid). Det er vel jeg som gjør mest. Det hender at du henger opp klær da.

Han: Den hardeste dagen når jeg jobber kveld, så har hun hatt de desidert tøffeste dagene. Men jeg jobber ofte kveld. Har gjort det det siste året, snart.
(Arild og Anette)

Arild og Anette har en typisk tradisjonell arbeidsfordeling. Hos dette paret var ikke fordelingen av husarbeidet veldig annerledes før de fikk barn, men likevel er belastningen på Anette større nå, fordi det er mye mer husarbeid enn før. På tidspunktet for intervjuet var hun delvis sykemeldt fra en 80 % -stilling. Arild tar lite av husarbeidet, det eneste konkrete eksempelet paret nevner er at han noen ganger henger opp klær. Anette peker også på at han gjør ting når hun ber om det. Han gjør imidlertid desto mer lønnsarbeid, og han jobber ofte overtid. Husarbeid er helt tydelig den største konflikten som kommer fram gjennom intervjuet med paret. De har ikke blitt enige om en arbeidsfordeling, og diskusjonen er stadig i gang. Hun gir uttrykk for å ønske mer likestilling, mens de i praksis ser ut til å kunne plasseres i det Halse (2006: 32-33) kaller den konvensjonelle familien, der familiepraksisene tydelig er kjønnsespesifikke, og hun har hovedansvar for hjem og barn. Fordi han ofte jobber på kveldstid, og også lørdag formiddag, ser det ut til at han følger scriptet for den tradisjonelle ”forsørgerfaren” som (Oftung 2012: 312-313) skriver om. Med dette scriptet følger en forventning om at det er hun som har det daglige ansvaret for barna, mens han kan finne på aktiviteter med kone og barn i helgene. Arild pleier imidlertid ofte å legge parets eldste barn, og praktiserer gjennom det et foreldreskap med noe mer barneomsorg enn han ”må” i scriptet for søndagspappaen. Et annet unntak fra den typisk konvensjonelle familietypen til Halse (2006) er at familien på grunn av systemet der de setter like mye hver inn på felleskontoen, i praksis ikke forsørger økonomisk mest av Arild, selv om han bruker svært mye tid på lønnsarbeid. Han gir likevel uttrykk for at de står sammen om økonomien, han ville ikke nølt med å forsørge Anette om hun skulle miste jobben.

Carl og Carine hadde en nokså likestilt arbeidsdeling før de ble foreldre. Begge er imidlertid enige om at Carine gjør mer husarbeid etter at paret ble foreldre, bortsett fra da Carl hadde foreldrepermisjon. Dette samsvarer med trenden om at arbeidsfordelingen blir mer tradisjonell når par får barn. Samtidig som fordelingen av husarbeid har blitt mer tradisjonell, virker paret opptatt av likestilling. Et eksempel er at de delte foreldrepermisjonen likt da de fikk det første barnet. Dette kan ses i sammenheng med at paret studerer. Som student nytter det ikke å bare studere første eller siste halvdel av et semester, og en annen fordeling ble derfor vanskelig. Dette er et eksempel på at strukturelle faktorer som arbeids- eller studiesituasjon legger føringer for familieliv. Tilbake til husarbeidet, forteller Carl at fordelingen av husarbeid også for dem er en stadig tilbakevendende diskusjon:

Jeg kan jo si, da, som en liten kommentar, at det med husarbeid er noe som har kommet opp flere ganger, at Carine gjør mer husarbeid enn meg, og det hender hun blir irritert fordi jeg ikke gjør ting. Det er på en måte den der klassiske dynamikken, da. Og det er jo sannsynligvis fordi vi har et annet behov for ryddighet, da. (Carl)

Igjen er det ”den som ser det først” og den enkeltes behov for ryddighet som er viktige argumenter når husarbeidet skal fordeles. Når Carl sier at det er ”den klassiske dynamikken” viser han til at dette er en vanlig diskusjon og at det fortsatt er vanlig at kvinner gjør mest av husarbeidet. Dette kan bli en slags hvilepute som gjør arbeidsfordelingen akseptabel, men samtidig er Carl tydelig opptatt av å ta konfliktene i forholdet på alvor. Gjennom hele intervjuet forteller Carl mye om barneomsorg. Til tross for at Carine gjør mesteparten av husarbeidet, fremstår han på mange måter som det Oftung (2012: 316) kaller for den likestilte faren, gjennom det at han ser ut til å ta en like stor andel av omsorgsoppgavene som Carine. Samtidig er det hun som har hovedansvaret for organisering av husarbeid, noe som gjør at han på dette området havner nærmere en ”hjelpetil-far”.

Ved første øyekast ser det også ut som Bård og Birgitte har en ulik fordeling av husarbeidet, der hun gjør mesteparten, og en enda større andel enn før etter paret ble foreldre. For det er Birgitte som gjør mesteparten av det typiske husarbeidet. Men i de individuelle intervjuene peker både Bård og Birgitte på at hjemmearbeidet likevel ikke er så skjevt fordelt. Birgitte utdyper dette:

Han gjør alt det som har med sånne bygge hus-ting å gjøre, mens jeg gjør alt det som er inne, sånn type interiør, og rydding og vasking og ja. Og så bidrar vi begge der den andre peker på og sier at nå må du gjøre det, eller kan vi gjøre det sånn. (Birgitte)

De to partnerne gjør omtrent like mye arbeid hjemme. Det er likevel påfallende at han gjør typiske maskuline oppgaver, som vedlikeholdsarbeid og oppussing på huset, mens hun gjør de mer rutinebaserte oppgavene inne. Dette er helt i tråd med Kjelstad og Lappegård (2008) sine funn: Etter par har fått barn gjør kvinner mer av de ”feminine” husholdsoppgavene, mens menn gjør ”maskuline” oppgaver. Parets arbeidsfordeling har på den ene siden blitt mer tradisjonell, men samtidig ser det ut til at de begge arbeider like mye, både når det er snakk om arbeid hjemme (på eller i huset) og når det gjelder lønnsarbeid utenfor hjemmet. I arbeidslivet er de likestilte, mens praksis hjemme er komplementære arbeidsoppgaver. Dette ser ikke ut til å være et konfliktfylt tema for paret, som har en avklart arbeidsfordeling.

”Annerledesparet” når det gjelder husarbeid er Dina og Daniel. Før paret fikk barn var det Daniel som gjorde mest husarbeid, og det ser ut til at dette fortsatt er tendensen nå. Dette har imidlertid sammenheng med at det varierer hvor mye krefter Dina har. På intervjuetidspunktet har både hun og ungene nettopp vært syke. Dessuten er det vanligvis hun som sover sammen med det yngste barnet, som er under ett år. Dette er faktorer som gjør at mye energi har blitt brukt på omsorgsarbeid heller enn husarbeid for hennes del. Dessuten kommer det fram at Daniel er mer opptatt av å ha det ryddig enn Dina. Hun refererer til tradisjonelle forestillinger om kjønn når hun beskriver det:

(...) det er sånn stereotypisk at det er kona som går og rydder og smårydder, mens mannen sitter på sofaen. Mens her er det han, da, så jeg må liksom tvinge ham til å slappe av. Veldig pliktoppfyllende. Nesten for pliktoppfyllende og, jeg må passe på at du ikke sliter deg ut.
(Dina)

Her forholder Dina seg til at kvinner generelt gjør mer husarbeid enn menn, og beskriver egen arbeidsfordeling som motsatt. Samtidig kommer det ellers i intervjuet fram at hun også gjør en hel del selv, særlig når det gjelder omsorg for barna. Det er tydelig at paret har snakket om husarbeid, og at dette er et tema de ikke er helt enige om. Som en løsning på denne utfordringen har de funnet ut at Dina skal bruke ett år på å være hjemme uten lønnet arbeid, mens Daniel tar fedrekvoten gradert over ett år. På den måten mener de at de får hentet seg inn etter en slitsom periode. Samtidig som dette paret hittil har vært det mest utradisjonelle med tanke på arbeidsdeling, er planen det neste året å ha en tradisjonell forsørgermodell, der han står for økonomisk forsørgelse, mens hun står for huslig forsørgelse og barneomsorg (Skrede og Wiik 2012: 238-239). På sikt snakker Dina om at hun ønsker å jobbe deltid. Dette

er noe hun tidlig i forholdet har sagt til Daniel: Hun skulle ha barn, og hun skulle jobbe deltid. Når Dina på denne måten tilpasser sin yrkesaktivitet til familien, er det tydelig at dette er noe hun har lyst til. Dette passer med forskningen til Aarseth (2010), som beskriver nettopp det at dette er noe mange kvinner har ønsker. Familie, hus og hjem er noe Dina verdsetter høyere enn yrkesliv. Der Halse (2006) skriver at mødre ofte må velge mellom karriere og å være en ”god” mor, ser det ut til at Dina velger det siste. Samtidig har hun heller ingen fast jobb å gå til. Svak tilknytning til arbeidslivet kan tenkes å gjøre terskelen for å velge å være hjemmeværende lavere.

I overgangen til foreldreskap opplever mange en økning av konfliktnivå (Mortensen 2013: 10). Blant mine informanter ser de fleste hverdagskonfliktene ut til å handle om fordeling av husarbeid, eller å forklares med energiunderskudd og søvnmangel. Det at husarbeid kan være et konfliktfylt tema var ikke uventet. Mye av den tidligere forskningen om parforholdet i overgangen til foreldreskap peker på nettopp ujevn fordeling av husarbeid som en faktor som kan trekke tilfredsheten med forholdet i negativ retning.

5.4 Identitetsforhandlinger

I dette kapitlet skal jeg ta for meg andre uenigheter informantene forteller om i forbindelse med overgangen til foreldreskap. Den ene handler om barnets (og også parets) etternavn, den andre om hvorvidt barnet skulle døpes eller ikke.

Siden begynnelsen av 1900-tallet har det vært vanlig praksis at kvinner har tatt menns etternavn ved giftemål (Noack og Wiik 2005: 3). Fra 1923 ble det påbudt at kvinnen skulle ta mannens etternavn ved giftemål, og også at barna skulle overta hans navn. Denne regelen ble opphevet i 1979, da det formelt ble likestilling mellom kvinner og menns etternavn. Likevel er det fortsatt mer vanlig at kvinner tar mannens etternavn enn omvendt (Noack og Wiik 2005: 3-4). Giddens (1990) argumenterer for at et kjennetegn ved det høymoderne samfunnet er at mennesker tar refleksive valg. Vi følger ikke tradisjoner kun fordi det alltid har vært sånn, men vurderer valgene våre i lys av den kunnskapen vi har.

I datamaterialet mitt er det også stor variasjon i hvordan parene har blitt enige. Det kommer fram at tradisjonene, uansett om de følges eller ei, ikke tas for gitt. To av parene har valgt at

begge bruker hans etternavn som etternavn, og hennes som mellomnavn, eventuelt at hun har bindestrek, slik at begge navnene blir etternavn. Når paret i forbindelse med giftemål ble enige om felles navn, fikk de ingen diskusjon om barnets etternavn da de ble foreldre. Disse utsagnene illustrerer tankegangen:

Han ville egentlig at vi skulle ha hvert vårt navn, også kunne barna hete begge deler. Vi hadde en lang diskusjon. Også endte det opp med at han fjerna sitt mellomnavn (...). Så han tok mitt etternavn også, men at det ble hans mellomnavn. Så barna har mitt etternavn som mellomnavn. (...) Jeg har bindestrek. Men jeg tror jeg kommer til å endre det etter hvert, jeg ville på en måte ha den "likestillingsstreken", men nå ser jeg at det er så upraktisk. (Dina)

Etternavnet kom litt naturlig, for da vi gifta oss, så krevde Birgitte at jeg skulle ta etternavnet hennes, og jeg hadde ikke noe godt nok argument for å ikke ta etternavnet hennes, så jeg bare ... Argumentet mitt var bare at jeg gidder ikke å ha enda et navn. Det var visst ikke godt nok. Så hun ville ta mitt, også tenkte jeg at det er ikke en kampsak for meg. Så da har vi jo begge navna begge to, da, og da heter ungene det og til etternavn. (Bård)

Både Daniel og Bård har tatt konas etternavn som mellomnavn. Parene balanserer her mellom tradisjon og likestilling, fellesskap og individualitet. Det å hete det samme uttrykker et fellesskap, og gjør det dessuten lettere å bestemme barnas etternavn. Samtidig er alle informantene opptatt av å også beholde eget navn og egen identitet. Beck-Gernsheim (2002: 6) betrakter det å beholde eget etternavn som et uttrykk for autonomi. Navnet handler om identitet og røtter, og det å beholde navnet uttrykker at individet ikke gir slipp på seg selv. Det at begge tar hverandres navn kan være en måte å ivareta autonomien samtidig som fellesskapet uttrykkes gjennom at de heter det samme. Når Bård sier at hans argumenter mot navnebytte ikke var gode nok, viser det at tradisjoner nå må begrunnes og at de er gjenstand for refleksjon. Datamaterialet viser også, som nevnt, at det er stor variasjon blant informantenes valg av etternavn. Carl og Carine valgte å beholde sine egne etternavn som de var, mens barna har hans navn som mellomnavn og hennes som etternavn. Carine sier at dette var noe de brukte lang tid på å bli enige om. Både hun og Carl ønsket egentlig å ha sitt eget navn til slutt i barnas etternavn. Hun reflekterer her over det å ta den andres navn:

Men det var litt vanskelig, for vi er jo ikke gift heller, og selv om vi hadde vært gift, så tror jeg ikke jeg hadde tatt hans etternavn eller at han hadde tatt mitt. Det føles på en måte litt ... Jeg hadde i hvert fall følt det litt sånn gammeldags og merkelig, hvis jeg skulle tatt hans etternavn. (Carine)

Det at det hadde føltes gammeldags og merkelig for Carine å ta Carls etternavn viser at tradisjonen ikke har noen spesiell autoritet i parets forhandlinger om navn. Dette understrekes av at de til slutt valgte at hennes etternavn skulle være det siste av barnas etternavn. Også Arild og Anette har hvert sitt etternavn, mens de har valgt at barna skal ha etternavn etter dem begge. De er gift, og ønsket i utgangspunktet å ta et felles navn i forbindelse med giftemålet, men har ikke blitt enige. ”for jeg sa at hvis jeg skal ta et av han, så skal han ta ett av meg. For jeg syns det er urettferdig at jeg bare skal ta hans”, forklarer Anette. Paret ønsket å ha et felles familienavn, som symboliserer at de er en familie. Kampen står mellom hans tradisjonelle syn på saken og hennes mer likestillingsorienterte. Etternavn er en viktig identitetsmarkør for begge to, og de er tydelige på at dette er en diskusjon som ikke er avsluttet.

Det at alle parene har diskutert barnets etternavn, og om de selv skal hete det samme eller ikke, kan tolkes som et uttrykk for refleksivitet og individualisering. Valget av barnets etternavn er samtidig et valg som får betydning for hver av foreldrenes selvidentitet.

Også spørsmålet om parene skulle døpe det første barnet sitt eller ikke ble et slikt valg. Birgittes utsagn illustrerer dette:

Også endte vi opp med at det var ikke lenger en dragkamp, da, at det var én som hadde rett. Det var mer en sånn enighet om hvem vi er og hva vi definerer ungene våres som og hvilken verden vi tenker at de blir født inn i da. Så til slutt så havna vi der. (Birgitte)

Birgitte og Bård ble etter en lang diskusjon enige om å ikke døpe barnet sitt. Det begynte som en diskusjon om å følge tradisjonen eller ikke, men endte som et langt mer eksistensielt valg enn det. For å si det med Giddens; valget blir ”en definisjon av hvem han eller hun ”er”” (Giddens 1992: 79, min oversettelse fra dansk). De andre parene ble enige om de skulle døpe barnet eller ikke på andre måter, men felles for dem alle er, som med valg av etternavn, at både avgjørelsen og argumentene bærer preg av å handle om hvem informantene ser seg selv som.

5.5 Den praktiske kjærligheten

I Giddens’ rene forhold holdes paret sammen av en sammenflytende kjærlighet, basert på at de deler sine innerste følelser med hverandre. Forholdet varer så lenge begge får noe ut av forholdet, både følelsesmessig og seksuelt (Giddens 1992: 188). En slik beskrivelse synes å være mest treffende på parforholdet før barn for mine informanter. Etter parene fikk barn forteller de om en helt annen grad av forpliktelse. Arilds utsagn viser dette: ”Jeg tenker sånn

at når forholdet er anstrengt, så må en prøve for ungenes skyld, da. (...) Så det er litt egoistisk på en måte, egentlig, å gå fra hverandre for å søke sin personlige lykke.” Det å ha barn gir paret en moralsk forpliktelse til å holde sammen. Barna er i sentrum, og deres beste er viktigere enn egen lykke. I dette ligger også at familielivet ikke alltid gir mye plass til selvrealisering og ”personlig lykke”. Forholdet varer ikke lenger kun så lenge begge partnerne får noe ut av det, det er mer enn som så som holder partnerne sammen. Dette kan være en forklaring på at det å få barn virker preventivt mot samlivsbrudd, til tross for at mange opplever nedgang i tilfredshet med forholdet etter de har blitt foreldre.

Samtidig som informantene forteller om en større forpliktelse, er det også mer som har endret seg i forholdet. Selve kjærligheten synes å ha fått en annen, mer praktisk karakter, der mesteparten av kommunikasjonen mellom partnerne dreier seg om praktiske ting. Carines utsagn illustrerer dette:

Det blir litt sånn at man må på en måte gjøre alt det praktiske før kos og det romantiske og sånt, da. Så det blir mye mer sånne samtaler om hvem som skal hente og levere og hva skal vi ha til middag. Det blir ikke så mye samtaler om de store tingene i livet. Men på den andre siden, så blir det jo ... det er jo stort å få barn, da. Så vi får jo på en måte nye perspektiver på ting, så vi kan ha veldig fine samtaler og sånt. (Carine)

Kos og romantikk er fortsatt til stede, men er skjøvet til side for det praktiske arbeidsfellesskapet. I stedet for å snakke om de store tingene i livet, som Carine sier, så er alle de små praktiske tingene en del av noe stort som paret *gjør* sammen. Forholdet har fått en ny dimensjon. Det å oppdra felles barn er praktisk arbeid, samtidig som det er et fellesskapsprosjekt. I sammenheng med dette uttrykker også Carl at det å bestemme seg for å få barn sammen er en mye større kjærlighetserklæring enn det å gifte seg. Det som skjedde for parene i overgangen til foreldreskap var ikke bare at barna forplikter dem til å holde sammen – det skjedde også noe med følelsene som binder parene sammen. Parforholdet innebar før mer kos, luksus og fritid. I informantenes forhold etter at de fikk barn innebærer forholdet mer arbeid og våkenetter, men også en følelse av å gjøre noe stort i fellesskap. Birgitte forteller her om hvordan anerkjennelse for hverdagsarbeid er viktig i deres forhold:

Jeg og Bård er veldig opptatt av å si takk, for småting og. Takk for at du handla i dag, det var supert. Takk for at du sto opp med ungene i dag, det setter jeg pris på. I hvert fall når det er kjæresten med to små unger, så er det desto viktigere å vise den andre, for det er så godt å føle seg verdsatt. Det er så godt å føle at den andre ser det, for eksempel hvis Bård kommer til meg og sier ”åh, tusen takk for at du rydda kjøkkenet, det var supert”, så føler jeg at nå har ikke

han tatt meg for gitt. Han regner ikke med at jeg bare gjør det, nå har han sett at jeg har gjort det. Det blir jeg glad for. Og litt det samme andre veien. (Birgitte)

Gjennom å hele tiden takke hverandre for de små hverdagsoppgavene viser paret at de setter pris på hverandre. Det at de takker hverandre understreker også at det å gjøre en oppgave hjemme også gjør dagen lettere for den andre. På denne måten får kjærligheten et praktisk uttrykk. Også Anette vektlegger dette når hun snakker om det å være en god kjæreste. Hun ønsker at Arild skal bli flinkere til å se hennes behov, enten hun trenger at han rydder ut av oppvaskmaskinen, en pause eller bare en klem. Selv forteller hun at hun prøver å se hans behov:

For kravet til meg sjøl er jo at jeg skal se hans behov uten at han skal trenge å si det. (...) jeg prøver å tilrettelegge hans hverdag for at det skal bli greit, og kjøper inn ting som jeg vet han liker og setter i kjøleskapet og smører matpakke til han innimellom og (...) Sørger alltid for at det er middag, og for at det ikke er mangel for noen ting i kjøleskapet og at det er rene klær og bare ... legger ting til rette for at han skal ha det bra da. (Anette)

For Anette er de praktiske tingene en viktig del av det å ha et godt forhold, og det første hun svarer på spørsmålet om hvordan en god kjæreste er. Også her er det tydelig at det ikke er gaver eller dyp følelsesutveksling hun setter høyest, det er det å bidra til forholdet gjennom konkrete handlinger som letter den andres arbeidsbyrde og gjør hverdagen lettere. Gjennom å se den andres behov og dekke disse, mener hun at partnere kan vise at de bryr seg om og er glad i hverandre. Også de andre parene vektlegger kjærlighetens praktiske side. Dina beskriver den nye kvaliteten ved parforholdet slik: ”Vi er kollegaer, eller et team, da. Men det gjør egentlig at jeg bare elsker ham mer, fordi vi liksom ... Det er så godt å gjøre den jobben med ham.”

Intimiteten i mine informanternes parforhold ser dermed ikke ut til å stemme overens med intimiteten Giddens skriver om i teorien om rene forhold. Den er ikke kun basert på kjærlighet til hverandre og utveksling av følelser. Følelsene henger sammen med, og kan vises gjennom, praktiske arbeidsoppgaver. Det kommer fram at familie og parforhold *kan* komme i konflikt med et individualistisk livsløp, som Beck og Beck-Gernsheim (2002) tar til orde for, men samtidig planla og ønsket informantene også familielivet og barn. Det å stå sammen i et arbeidsfellesskap ser dessuten ut til å kunne styrke kjærligheten mellom partnerne.

5.6 Strategier for å ta vare på parforholdet

Samtidig som arbeidsfelleskapet er av stor betydning for informantenes parforhold, trekker de også fram andre ting de mener er av betydning. Som før de fikk barn, er informantene fortsatt opptatt av at det er viktig å gi hverandre tid og rom for seg selv. Barna er imidlertid i fokus, og småbarnsperioden byr på slitsomme dager og lite søvn. Derfor er det også flere av informantene som har den forståelsen at det er viktig å ikke la seg irritere av småting, samtidig som det også er lurt å gi hverandre lov til å være i dårlig humør iblant. Balansegangen mellom å ikke henge seg opp i småting og å ta tak i det man er misfornøyd med før det har ”vokst seg stort” ser ut til å være noe alle informantene har reflektert rundt.

Det å være klar over at parforholdet går inn i en annen fase er videre noe flere peker på som en viktig strategi for å ta vare på forholdet. Anette beskriver denne fasen som en slags unntakstilstand, og at parforholdet er noe de kan ta opp igjen når de får bedre tid og mer overskudd. Hun uttrykker seg slik:

Også tenker jeg at det burde vært diskutert gjennom også, at det (å få barn) kommer til å ha mye å si for forholdet. Altså at det kommer til å bli et stort press på forholdet, for det tror jeg mange ikke har diskutert seg gjennom. At det blir lett at man – det tuller jo vi med innimellom og – at nå er vi bare to venner som bor i samme hus, liksom. (...) en at det går an å snakke om det, og være innforstått med det, og at ikke det gjør at vi vokser fra hverandre, da, som så mange sier at de gjør, hvilket jeg synes blir så dumt, da. (...)Det er noe med den realismen om at det her er akkurat nå, for det om ikke vi er så intime som vi pleier akkurat nå, eller ikke rekker å være kjæresten akkurat nå, så setter vi oss ned og setter av tid til det og i kalenderen altså. Altså det må rett og slett handle om å kunne kommunisere så bra på forhånd, før man får det barnet, at ikke det stopper opp da. (Anette)

Anette forteller at paret holder forholdet i gang, men at det krever en aktiv innsats, der paret setter av tid til både ordentlige samtaler og sex i kalenderen. Dette er noe alle informantene er enige om som en strategi for å ”holde kontakten” som kjæresten gjennom småbarnsperioden. Der Anette forteller om at paret i perioder nesten blir som to venner som bor sammen, er ikke Birgitte enig: ”Jeg synes ikke vi har satt det på pause i det hele tatt, jeg synes at det går i ett, på en måte, og at vi har klart å finne en veldig fin balanse på det. (...)Vi får både prata og holdt rundt hverandre.” Det er variasjon i informantenes fortellinger, men alle er opptatt av å finne en balanse mellom parpraksis og familiepraksis.

Anette trekker også fram det å på forhånd kommunisere godt om hvordan et barn vil påvirke forholdet som en god strategi for å ta vare på forholdet gjennom overgangen til foreldreskap.

Dette kan ses som en type samlivsferdighet, eller parforholdskompetanse, som også Halse (2006) trekker frem. Han hevder at par opparbeider seg parforholdskompetanse, og at par med mye parforholdskompetanse klarer overgangen til foreldreskap godt (Halse 2006: 36). Flere av informantene synes å tenke i samme baner. Disse utsagnene illustrerer denne tankegangen:

Vi var sammen litt under tre år før vi fikk barn. Men det var jo tre år hvor vi var intenst mye sammen. Så vi ble jo veldig, veldig godt kjent på den tida. Og de fleste sånne private barrierer var brutt ganske godt ned før vi fikk barn. Og det tror jeg er bra, at det var noen ganger hvor vi var gjennom sånne runder. Hva var det vi var dårlig på i vårt forhold? Det hadde vi snakka litt om, da, før vi fikk barn. Og det har vært veldig nyttig, selv om det har vært flere runder med det i etterkant og, da. (Carl)

Jeg tror nok at vi har overlevd så mye rart, og krangling og styr og det har vært veldig mye meg og mine problemer over en lang periode, og vi har overlevd alt, på en måte. Jeg sa det til Bård og, etter de verste prosessene var ferdig, og det var jo før vi fikk barn, så sa jeg at hvis vi overlevde det her, da overlever vi jo hva som helst, da tåler vi alt. Det er jo selvfølgelig ikke nødvendigvis sant, det da. Men vi ble ekstremt godt kjent med hverandre. (Birgitte)

Halse (2006) nevner nettopp nærhet som en viktig del av parforholdskompetansen. Det å være nære hverandre og kjenne hverandre og eget forhold godt er noe alle informantene tolker som styrkende for forholdet også gjennom overgangen til foreldreskap. Nærheten kan imidlertid få seg en knekk i overgangen til foreldreskap. Det kommer av at hovedfokuset nå er på barnet. Det blir lett mye oppmerksomhet på nærhet til babyen, og mindre på nærhet mellom foreldrene. Disse utsagnene viser dette:

Det er noe som skjer når man får barn, da, så blir man jo veldig kjærlig med de og koser med de og sånn, og da er det fort å glemme partneren sin. (Carine)

Men jeg tror det er viktig å jobbe litt for det også. Sånn, jeg setter meg ved siden av ham – han er kanskje ikke den mest romantiske, men det er på en måte den rollen jeg har fått. Jeg er litt sånn italiensk ... Men sånn at når vi sitter i sofaen, at vi passer på å vedlikeholde den der forelskaopplegget, da. (Dina)

Dina forteller videre at hun passer på å oppføre seg kjæresteaktig iblant, sitter ved siden av, tar på og koser på mannen sin. Hun mener det er viktig å ikke glemme dette i all babykosen. De fleste informantene sier også at sex er noe de prøver å få til så ofte de orker, men at de nesten må sette av tid i kalenderen. Nærhet, i både kroppslig og relasjonell forstand, er noe alle informantene tillegger betydning for å vedlikeholde parforholdet. Videre foreslår Dina og Daniel parterapi og – kurs. De har selv gode erfaringer med dette som forebyggende tiltak, og uttrykker at det har gitt dem noen teknikker for å kommunisere godt om konflikter. Dina

understreker at de brukte terapi som et forebyggende tiltak, og at de oppsøkte hjelp nokså snart da de oppdaget at de hadde kommet inn i et negativt mønster. Videre forteller hun:

Og da var vi jo veldig nære hverandre, men mange som kommer dit, kommer dit kanskje etter at de har mista nærheten. Men vi var jo ikke der. Foreldrene mine, for eksempel, de begynte jo med parterapi, men da var det kanskje allerede for seint. Det har kommet bitterhet, og du mister kjærligheten til slutt. (Dina)

Også her kommer nærhet fram som en essensiell faktor. Dina knytter videre nærhet sammen med kjærlighet, og refererer til sine egne foreldre, som mistet nærheten og dermed også kjærligheten. Dina har tatt med seg lærdom fra foreldrenes forhold, og er opptatt av å ikke gjøre de samme feilene selv. Dette tyder på at hun har tatt med seg parforholdskompetanse fra foreldrenes erfaringer, som hun har sett på nært hold.

Informantene fremstår som par som har klart overgangen til foreldreskapet godt. Et kriterium for utvalget var også at informantene skulle være par som fortsatt er sammen. Det at de synes å ha det såpass bra sammen var likevel ikke gitt, med tanke på at de fleste opplever en nedgang i tilfredshet med parforholdet når de får barn (Mortensen 2013). Gjennom informantenes refleksjoner kommer det fram at de i overgangen til foreldreskap trekker på parforholdskompetanse som de har opparbeidet gjennom tiden de har vært sammen med partneren. Dette er tydelig all den tid de er opptatt av at gode kjæresten gir hverandre både autonomi og nærhet, som også Halse (2006: 36) peker på er de to viktigste aspektene ved parforholdskompetanse. Autonomi ivaretar de på ulike måter, enten de har egne bankkontoer, passer på å ha (og gi hverandre) egentid, eller rett og slett respekterer de mange måtene partnere kan være forskjellige og ha ulike behov i et forhold. Nærhet ser de som en forutsetning for et godt forhold, og noe de stadig må jobbe for å vedlikeholde, enten det er gjennom å sette av tid til sex i kalenderen, eller å takke hverandre for småting som gjøres og på andre måter vise hverandre godhet i hverdagen.

6. Avslutning

I denne masteroppgaven har jeg tatt for meg hva som skjer med parforhold når kjærester blir foreldre. For å si noe om dette sosiale fenomenet formulerte jeg problemstillingen: ”Hvordan påvirker det å få barn forholdet mellom autonomi og fellesskap i parforhold?” Jeg spør videre om hvordan informantene forstår egen pardannelsesprosess, og om hva slags strategier de har for å ta vare på parforholdet. Hva som holder forholdet sammen er noe jeg ønsket å belyse. Jeg brukte et kvalitativt forskningsdesign, og har gjennomført dybdeintervjuer med fire heterofile par som har opplevd overgangen til foreldreskap for mellom 2 og 4,5 år siden. Fire av informantene intervjuet jeg hver for seg, mens jeg av praktiske årsaker også hadde to parintervjuer.

6.1 Hovedfunn

Når informantene beskriver sine parforhold *før* de fikk barn er det tydelig at de ser seg selv som to individer, som har hver sine liv, men samtidig deler mye tid. Parforholdene har mange likhetstrekk med ”rene forhold”, som Giddens (1990, 1992) hevder er fremvoksende i dagens samfunn. Dette er forhold som kun eksisterer på grunn av partnernes sammenflytende kjærlighet til hverandre, og en delt intimitet. Denne typen kjærlighetsforhold holdes ikke sammen av noe eksternt, og det varer kun så lenge begge partnerne opplever å få noe personlig ut av det. Dette gjør, ifølge Giddens, at forholdet blir likestilt fordi begge har en stemme når avgjørelser skal tas (Giddens 1992: 68). Beck og Beck-Gernsheim (1995) argumenterer på sin side for at individualiseringen av samfunnet fører til at parforhold kommer under sterkt press, og derfor er mindre varige enn før. De hevder at det individualistiske livsløp kommer i konflikt med det varige parforholdets krav til fellesskap og forpliktelse. I denne sammenhengen har det vært interessant å se om informantene faktisk opplevde denne spenningen, og hvordan de i tilfelle håndterer den.

Autonomi er her et viktig stikkord. Før parene fikk barn opplevde de å ha mye autonomi, noe som uttrykkes både gjennom at de hadde mye tid og interesser hver for seg og stor grad av individuell økonomi. Giddens (1992: 97) forutsetter personlig autonomi i rene forhold, fordi forholdene uten dette vil bære preg av avhengighet. Her endrer forholdene seg i stor grad etter at parene har blitt foreldre. Informantene bekrefter at de trenger både personlig autonomi og fellesskap for å ha et godt forhold. Etter de har blitt foreldre er det imidlertid, på grunn av en

økt arbeidsbyrde og mindre tid, vanskeligere enn før å få til dette. Samliv med barn gir mindre plass til individet enn samliv uten barn. Dette gjenspeiler seg også i informantenes selvforståelse: Fra å være to individer, er de nå én familie. Forholdet er dessuten mer forpliktende nå, fordi foreldrene setter barna foran seg selv, og har en forståelse av at det å bryte opp for å søke individuell lykke, vil være moralsk galt.

Der intimiteten i parforholdene før parene fikk barn i stor grad minner om den intimiteten og kjærligheten som kjennetegner det rene forholdet, ser intimiteten ut til å endre karakter etter at parene har fått barn. Forholdet er nå mer praktisk rettet, og kjærlighet og godhet for hverandre kan uttrykkes gjennom praktiske oppgaver som letter den andres arbeidsbyrde. Fra å være et fellesskap der to individer levde sammen og gjorde aktiviteter de hadde lyst til sammen, er samlivet med barn preget av å være et *arbeidsfellesskap*. Samarbeid blir noe de verdsetter høyt, det å samarbeide godt med partneren blir viktig for å være en god kjæreste. Arbeidsfellesskapet oppleves som nokså altoppslukende, og informantene forteller om både mindre tid til seg selv og hverandre og om søvnmangel og lange dager. Når det er behov for egentid, bruker ofte informantene av tiden etter barna har lagt seg, som ellers er definert som kjærestetid. På den måten unngår de å gi ekstra arbeid til partneren, samtidig som de kan ivareta følelsen av autonomi.

Noack, Lyngstad og Tufte (2011) viser at par ofte får en mer felles økonomisk organisering etter at de har blitt foreldre. Dette kommer også fram i mine data, der flere av parene forteller at deres felles familieprosjekt nå krever mesteparten av pengene. Også når det gjelder økonomi er det mindre rom for autonomi, i form at individuell styring av egne inntekter, når par har fått barn. Et av parene har imidlertid beholdt hver sin "hobbykonto", slik at begge bestemmer over en liten andel av inntekten sin. Dette kan være et grep for å beholde sin individuelle autonomi.

Når det gjelder fordeling av husarbeid før parene fikk barn, var det slående stor variasjon i datamaterialet. Informantene forteller om mange måter å fordele husarbeidet på, og det er tydelig at det er mange måter å organisere arbeidsfordelingen på. Det som ser ut til å avgjøre hvem som gjør mest er hvem som først ser at noe bør gjøres. Det å bli foreldre er forbundet med at fordelingen av husarbeidet blir mer tradisjonell, og derfor mindre likestilt. Jeg fant til en viss grad støtte for dette i datamaterialet mitt, først og fremst på grunn av at

arbeidsmengden økte, og de kvinnelige informantene har tatt størst ansvar for det ekstra arbeidet. Det ser ut til at informantene forbinder det å prioritere hus og hjem over arbeidsliv med identitet. Halse (2006) omtaler det å måtte velge mellom karriere og det å være en god mor som et dilemma kvinner møter i overgangen til foreldreskap. Husarbeid som tema fremstår videre som nokså konfliktfylt. Det ser ut som de parene som ikke har en klar arbeidsfordeling opplever at fordelingen stadig reforhandles, til forskjell fra den økonomiske organiseringen, som i større grad tas for gitt av informantene. Det at fordelingen av husarbeid ble et stort tema, både i intervjuene og i analysen, viser at parforholdet er tett sammenvevd med de stadig flere felles oppgavene par får når de blir foreldre. Om den ene ikke gjør sin andel, blir det mer på den andre, og latskap blir dermed en nedprioritering av forholdet.

Der Giddens begreper er relativt fruktbare for å beskrive informantenes parforhold da de var unge og barnløse, skjer det etter hvert, og særlig i forbindelse med overgangen til foreldreskap, endringer i parforholdene som gjør teorien om det rene forholdet mindre anvendbar. Disse endringene innebærer at parforholdet blir både mer forpliktende og preget av en annen type intimitet enn den som baserer seg på å dele sine innerste følelser med hverandre. Informantene understreker at en slik dyp nærhet fortsatt ligger i bakgrunnen. Det kommer samtidig tydelig fram at en praktisk form for intimitet, forankret i deres felles barn og familieprosjekt, er langt viktigere i hverdagen. Der Giddens fokuserer på samtale og følelser som ”lim” i forholdet, forteller informantene om en praktisk kjærlighet og at de i stedet for å *snakke* om store ting *gjør* en stor ting sammen gjennom å samarbeide om å oppdra sine felles barn.

6.2 Forslag til videre forskning

I denne oppgaven har jeg forsøkt å belyse hvordan parforhold kan endre seg i overgangen til foreldreskap. Videre ville det vært spennende å forske på temaet med et fokus på klasse, som er helt fraværende i min studie. Er de ulike par- og familiepraksisene knyttet til klassebakgrunn? Jeg har heller ikke tatt for meg overgangen til foreldreskap med tanke på arbeidsliv. Kunnskap om dette kan gi kunnskap som er verdifull for samfunnet. Også forskning spesifikt knyttet til kjønnsforskjeller i parforhold vil være interessant. Jeg har i noen grad inkludert dette i oppgaven, men det er ikke her mitt hovedfokus ligger. Et annet spørsmål er også hvordan likekjønnede par opplever overgangen til foreldreskap.

Litteratur

- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2005). *Godt samliv. Parkurs for førstegangsførelde*. Oslo: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
- Beck, U. og Beck-Gernsheim, E. (1995). *The Normal Chaos of Love*. Cambridge: Polity Press.
- Beck, U. og Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization: institutionalized individualism and its social and political consequences*. London: Sage.
- Beck, U. (1997). *Risiko og frihet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Belsky, J. og Hsieh, K. H. (1998). "Patterns of Marital Change During the Early Childhood Years: Parent Personality, Coparenting, and Division-of-Labor Correlates." *Journal of Family Psychology*, 12(4), 511-528. doi: <http://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0893-3200.12.4.511>
- Belsky, J. og Kelly, J. (1994). *Transition to parenthood: How a first child changes a marriage: Why some couples grow closer and others apart*. New York: Delacorte Press.
- Blumer, H. (1986). *Symbolic Interactionism. Perspective and Method*. Berkeley: University of California Press.
- Brandth, B. og, Kvande, E. (2003). *Fleksible fedre. Maskulinitet, arbeid og velferdsstat*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Brandth, B. og, Kvande, E. (2005). Fedres valgfrihet og arbeidslivets tidskulturer. *Tidsskrift for samfunnsforskning* (1), 36-54.
- Brusdal, R. (2013). "Organisering av økonomien". I Brusdal, R., Borgeraas, E. og Stamsø, M. A. *Økonomisk likestilling blant gifte og samboende* (SIFO oppdragsrapport nr. 13), s. 25-34. Hentet 25.05. 2016 fra http://www.sifo.no/files/file79902_oppdagsrapport_13-2013_web.pdf
- Brusdal, R., Borgeraas, E. og Stamsø, M. A. (2013). *Økonomisk likestilling blant gifte og samboende* (SIFO oppdragsrapport nr. 13). Hentet 25.05. 2016 fra http://www.sifo.no/files/file79902_oppdagsrapport_13-2013_web.pdf
- Claxton, A. og Perry-Jenkins, M. (2008). "No Fun Anymore: Leisure and Marital Quality Across the Transition to Parenthood" *Journal of Marriage and Family*, 70(1), 28-43. doi: 10.1111/j.1741-3737.2007.00459.x.
- Coltrane, S. (2000). "Research on Household Labor: Modeling and Measuring the Social Embeddedness of Routine Family Work". *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 1208-1233.

- Coontz, S. (2006). *I gode og onde dager. Ekteskapets historie*. Oslo: Gyldendal norsk forlag.
- Cooley, C. H. (1902). *Human nature and social order*. New York: C. Scribner Sons
- Danielsen, H. og Mühleisen, W. (2009). "Statens parkurs Godt samliv. Ideal og normer for samliv og kommunikasjon". *Tidsskrift for samfunnsforskning* 50(1), 1-26.
- Ellingsæter, A. L. (2005). "De «nye» mødrene og remoralisering av moderskapet". *Nytt norsk tidsskrift* 4(4), 373-383.
- Fox, B. (2009). *When Couples Become Parents: The Creation of Gender in the Transition to Parenthood*. Toronto: University of Toronto Press.
- Gabb, J., Klett-Davies, M. Fink, J. og Thomae, M. (2013). "Enduring Love? Couple Relationships in the 21st Century". (Rapport, Open University), Hentet 21.05.2016 fra <http://www.open.ac.uk/researchprojects/enduringlove/sites/www.open.ac.uk.researchprojects.enduringlove/files/files/ecms/web-content/Final-Enduring-Love-Survey-Report.pdf>
- Giddens, A. (1990). *Consequences of Modernity*. Stanford: Stanford University Press.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, A. (1992). *Intimitetens forandring. Seksualitet, kærlighet og erotik i det moderne samfund*. København: Hans Reitzels forlag.
- Gillis, J. R. (1996). *A World of Their Own Making. Myth, Ritual and the Quest for Family Values*. New York: Basic Books.
- Hagström, C. (1999). *Man blir pappa*. Lund: Nordic Academic Press.
- Halford, W. K., Petch, J. og Creedy, D. *Clinical Guide to Helping New Parents*. doi: 10.1007/978-1-4939-1613-9
- Halse, J. A. (2006). *Dilemmaer i den moderne familie*. København: Hans Reitzels forlag.
- Hassel, C. (2007). *Å leve sammen. Moderne heterofile parforhold mellom individualitet og fellesskap*. (Masteroppgave, Universitetet i Oslo). Universitetet i Oslo: Oslo.
- Imsen, G. (2010). *Elevens verden*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jamieson, L. (1998). *Intimacy. Personal Relationships in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press.
- King Size Bed [Bilde] (2015). Hentet 26.05.2016 fra <https://www.instagram.com/p/yudhepANF1/?taken-by=ab.bel>

- Kitterød, R. H. (2004). "Hvem gjør mest hjemme? Hva sier mor og hva sier far?". *Samfunnsspeilet* 6: 39-48.
- Kitterød, R. H. (2012a). "Ikke lenger nedgang i husarbeidet". *Samfunnsspeilet* 4: 48-55. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Kitterød, R. H. (2012b). "Fedre deltar mer i husarbeid og omsorg". *Samfunnsspeilet* 4: 56-63. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Kitterød, R. H. og Rønsen, M. (2012). "Kvinner i arbeid ute og hjemme. Endring og ulikhet. I Ellingsæter, A. L. og K. Widerberg (red.), *Velferdsstatens familier. Nye sosiologiske perspektiver* (s. 161-190). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kjelstad, R. og Lappegård, T. (2008). "Likestilling på hjemmebane. Mest fornøyd med (delvis) likestilling". *Samfunnsspeilet* 5-6: 52-57. Hentet 27.04.2016 fra https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/179341/Kap10-Kjeldstad_Lappegaard.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kvale, S. og Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal.
- LaRossa, R. og LaRossa, M. M. (1981). *Transition to parenthood: How infants change families* (Vol. 112). Beverly Hills: Sage.
- LeMasters, E. E. (1957). "Parenthood as Crisis". Hentet 21.04.2016 fra http://www.jstor.org/stable/pdf/347802.pdf?_=1461227626898
- Lorensen, M, Wilson, M. E. og White, M. A. (2004). "Norwegian Families: transition to parenthood." *Health Care for Women International*, 25(4), 334-348.
- Morgan, D. H. J. (2011). *Rethinking Family Practices*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Mortensen, Ø. (2013). *The Transition to Parenthood. Couple relationships put to the test.* (Doktoravhandling, Universitetet i Bergen). Bergen: Universitetet i Bergen.
- Mosbæk, C. (1996). *Det nyfødte barn – de nye forældre*. København: Hans Reitzels Forlag.
- NAV (2015). Fedrekvote (pappaperm), mødrekvote og fellesperiode. Hentet 25.04.2016 fra [https://www.nav.no/no/Person/Familie/Venter+du+barn/Fedrekvote+\(pappaperm\),+mødrekvote+og+fellesperiode.347651.cms#chapter-1](https://www.nav.no/no/Person/Familie/Venter+du+barn/Fedrekvote+(pappaperm),+mødrekvote+og+fellesperiode.347651.cms#chapter-1)
- Noack, T. og Lyngstad, T. H. (2012). "Samlivsrevolusjonen" I Ellingsæter, A. L. og Widerberg, K. (red.), *Velferdsstatens familier. Nye sosiologiske perspektiver* (s. 55-75). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Noack, T., Lyngstad, T. H. og Tufte, P. A. (2011). "Færre samboere enn gifte har felles økonomi". *Samfunnsspeilet* 3: 12-17.

- Noack, T. og Wiik, A. W. (2005). "Navnevalg ved giftemål. Likestillingens siste skanse?" *Samfunnsspeilet* 5: 2-8.
- Oftung, K. (2012). "Script for farskap – en utfordring for skilte fedre". I Ellingsæter, A. L. og Widerberg, K. (red.), *Velferdsstatens familier. Nye sosiologiske perspektiver* (s. 309-329). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold*. Bergen: Fagbokforlaget
- Rye, J. F. (2013). "Mead, Berger & Luckmann og de signifikante andre". *Sosiologisk tidsskrift nr 2 2013*
- Schiefloe, P. M. (2003). *Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Skrede, K. og Wiik, K. A. (2012). "Forsørgelsesstruktur og inntektsfordeling: Mer likestilling og større ulikhet? I Ellingsæter, A. L. og Widerberg, K. (red.), *Velferdsstatens familier. Nye sosiologiske perspektiver* (s. 215-241). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Smedsrud, M. S. (2016, 28.04.). "Mange får sjokk av barn". *Klassekampen*, s. 26-27.
- Sullivan, H. S (1953). *The Interpersonal Theory of Psychiatry*. New York: W.W. Norton & Company.
- Syltevik, L. J. (2000). *Differensierte familieliv*. Bergen: Sefos.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2010). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Valentine, G. (1999). "Doing household research: interviewing couples together and apart". *Area* 31(1), 67-74.
- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Aarseth, H. (2008). "Selvskapingsromantikk i endring? Tokarrierefamiliens nye investeringsmekanisme". *Sosiologi i dag* 34(4), 51-74.
- Aarseth, H. (2010). "Husarbeid i limbo? Emosjonelle investeringer i den husmorløse familien". *Tidsskrift for kjønnsforskning* 34(4), 349-365.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide masteroppgave

Hei! Jeg heter Martine, og er masterstudent i sosiologi ved NTNU. I masteroppgaven vil jeg skrive om overgangen fra det å være kjærester til å i tillegg være foreldre. Derfor er jeg veldig glad for at du stiller opp som informant. I oppgaven vil du som informant være helt anonymisert og det vil ikke være mulig å identifisere deg som person. Under intervjuet velger du også selv om det er noen spørsmål du ikke vil svare på, og du kan også trekke deg som informant uten noen videre begrunnelse. Da sletter jeg i tilfelle all eventuell data.

Er det greit for deg om jeg har på båndopptaker under intervjuet?

Bakgrunnsinformasjon

- 1) Hvor gammel er du?
- 2) Hvor er du fra?
- 3) Hva slags utdanning har du?
- 4) Hva jobber du med?
- 4) Hvor gammelt er (det første) barnet ditt?

Før barnet

- Er du og mammaen/pappaen fortsatt sammen?
- Er dere gift? Samboere?
- Når ble dere sammen?
- Når flyttet dere sammen?
- Hvordan vil du beskrive forholdet deres før dere flyttet sammen?

Hvis paret bodde sammen før de fikk barn:

- Kan du huske de viktigste måtene forholdet endret seg på da dere flyttet sammen?
- Hvordan gjorde dere det med fordeling av husarbeid (gå ut med søpla, vaske/støvsuge/rydde, oppvask, matlaging) da dere var samboere uten barn?
- Har fordelingen av husarbeid og omsorgsarbeid endra seg etter at dere fikk barn? (husarbeid som vasking, matlaging, rydding etc. og omsorgsarbeid som barnepass, bleieskift, komme når barnet gråter etc)?
 - Hvordan bestemte dere denne fordelingen?
 - Hvorfor gjør dere det sånn?
- Hva slags ordning hadde dere på økonomien? (Felles? Felleskort og delt? Dele utgiftene? Hvordan/hvorfor?)
- Hvordan gjør dere det med økonomien nå ? Har det endret seg? Hvorfor likt/hvorfor ulikt?
- Skjedde det en endring i hva dere gjorde sammen da dere ble samboere?

Forventninger

- Hva tenkte du om å få barn før du visste at barnet var på vei?
- Kan du beskrive hvordan avgjørelsen om å få barn sammen ble tatt?
- Kan du si litt om hvordan du følte deg da du fikk vite om graviditeten?
- Hvordan bestemte dere om dere skulle vite barnets kjønn før fødselen?
 - Var begge enige om dette?
- Hvilke forventninger hadde du til småbarnsperioden før barnet var født?
- Tror du kjæresten din hadde de samme forventningene som deg?
- Kan du si litt om hvilke forventninger du hadde til kjæresten din som partner og forelder før barnet kom?
- Hvordan bestemte dere barnets (for- og etter-) navn?
- Hvordan bestemte dere om barnet skulle døpes eller ikke?
- Hvilke andre slike ting måtte dere bli enige om?

- Hvordan fant dere løsninger på avgjørelsene dere måtte ta?

Hverdagsliv som småbarnsforeldre

- Vil du si at forventningene du hadde til småbarnstilværelsen stemte?

Er dere begge i arbeid nå? Hva slags stillingsprosent har dere eventuelt?

- Kan du beskrive hvordan en vanlig dag er? Hva gjorde du i går?

- Hvordan gjorde dere det med foreldrepermisjonen? Hadde dere permisjon, hvor lenge?

- Hvorfor valgte dere å legge det opp på denne måten?

- Hadde det økonomiske noe å si? Barnehageplass? Arbeidsgiver? Karriere?
Likestillingstanker?

- Er/var du fornøyd med denne fordelingen av permisjonen?

- Hvis barnet går i barnehage:

- Hvem blir hjemme med barnet ved sykdom?

- Hva gjør dere for å skaffe barnevakt når det trengs?

- I hvilke situasjoner synes du det er greit å be for eksempel besteforeldre eller andre om å passe barnet?

- I hvilke situasjoner er det ikke greit å be om barnevakt? (Hvorfor?)

- Hvor gammelt var barnet da dere begynte å bruke barnevakter?

- Når mener du barn er store nok til å passes av andre enn foreldrene sine?

- Har dere noen gang hatt ulike meninger om hvorvidt dere ville la andre passe barnet eller ikke? Kan du fortelle litt om dette?

Idealer om moderskap og farskap

- Hva mener du på generell basis bør være på plass før man får et barn?

- Hva måtte dere få i orden før barnet kom? (bolig, jobb, studiepoeng, materielle ting, klær?)

- Hvordan mener du en god mor/far er?

- Har du besøkt nettforum eller blogger, eller lest i blader om det å være forelder?
- Hva slags idealer synes du kommer fram der?
- Hvordan vil du plassere deg selv i forhold til slike idealer?
- Hvordan har du inntrykk av at kjæresten din forholder seg til slike idealer?
- På hvilke områder er dere mest ulike som foreldre?
 - Har du noen tanker om hvorfor?
- Har det skjedd noen endringer i det sosiale nettverket ditt etter at dere fikk barn?
- Kan du tenke deg at dette på noen måte påvirker deres måte å være foreldre på? I tilfelle hvordan?
- Vil du si andre (venner, foreldre, samfunnet for øvrig) bryr seg om hvordan dere er foreldre?

Tid

- Har dere snakket om det å ha tid til å være sammen med venner uten barnet?
- Føler du at det har skjedd en endring i hvor mye tid du har til å være med venner?
 - Er du fornøyd med denne situasjonen?
- Hva med alenetid, hvor mye har du av det? Hva liker du å gjøre da?
- Hvilke forskjeller er det mellom deg og din partner når det gjelder behov for fritid utenfor familien?
- Setter dere av egen tid til ”kjærestetid”? Hva gjør dere, og hvor er eventuelt barnet da?

Kjæresterollen

- Hvordan mener du en god kjæreste er?
- Hvilke krav har du til hvordan du selv er som kjæreste?
- Hvilke forventninger har du til samboeren din som kjæreste?
- Hvor lenge var dere sammen før dere fikk barn?
 - Hvordan tror du dette preget overgangen til foreldreskapet for dere?

- Hvordan opplever du det å være kjærester når dere samtidig deler på ansvaret og arbeidet som følger med et barn?

- Er dere kjærester på en annen måte enn før? I tilfelle hvordan?

- Hva vil du si er de største endringene som har skjedd i forholdet dere imellom etter dere fikk barn?

- Hva slags problemer tror du par ofte kan få når de blir foreldre?

- Det er mange småbarnsforeldre som opplever samlivsbrudd. Har du som småbarnsforelder noen tips om hva man kan gjøre for å forebygge dette?

Da har jeg ikke noen flere spørsmål. Er det noe du ikke har fått sagt, som du vil legge til?

Tusen takk for at du stilte opp som informant!

Vedlegg 2: Brev om godkjenning fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Berit Brandth
Institutt for sosiologi og statsvitenskap NTNU
Dragvoll
7491 TRONDHEIM

Vår dato: 09.11.2015

Vår ref: 45008 / 3 / HIT

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 05.10.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>45008</i>	<i>Fra kjærester til foreldre - en kvalitativ analyse</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>NTNU, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Berit Brandth</i>
<i>Student</i>	<i>Anne Martine Halvorsen Bergan</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 07.06.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Hildur Thorarensen

Kontaktperson: Hildur Thorarensen tlf: 55 58 26 54

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Vedlegg 3: Forespørsel om informanter på Facebook

Martine Halvorsen Bergan
15. desember 2015

Hei alle venner, familie og kjente! Hjelp meg med dette, og dere er snillere enn julenissen og oppfyller mitt høyeste ønske!

Etter jul skal jeg nemlig avslutte utdanningen min med en masteroppgave, og ønsker meg derfor informanter. Er du, eller kjenner du, et par som i løpet av de siste fire årene har blitt småbarnsforeldre? Kunne de tenkt seg å la seg intervju i forbindelse med min masteroppgave? Den handler om overgangen fra det å være kjærester til å også bli foreldre. Jeg har ikke tenkt til å teste dette selv med det første, så jeg blir evig takknemlig om noen vil bidra. I så fall: Fortell folk (og særlig aktuelle informanter) om prosjektet - det spiller ingen rolle om du deler statusen på Facebook, sender den på snapchat, snakker om den i telefonen eller rett og slett viser den til noen som kan være interessert. Send meg gjerne melding på Facebook om du har spørsmål eller selv kan være informant. Jeg er stort sett i Trondheim, men reiser gjerne for et intervju.

Tusen takk for oppmerksomheten 😊

➦ Del

👍 27

28 delinger